

GORIŠKA STRAŽA

zhaja v Gorici vsak
četrtak opoldne.
Posamezna številke se
dobivajo v raznih go-
riških trafikah in trgo-
vinah po 15 stot.

Naročnina naj se pošilja
na upravništvo „Gori-
ške Straže“ v Gorici
ulica Veturini 9, dopisi
pa na uredništvo ravnos-
tam. Oglasi se računajo v
širini enega stolpca 1
mm visokosti za enkrat
50 st., za večkrat po
dogovoru. Rokopisi se
ne vračajo.

In na zemlji - mir?

Mir je lepa stvar. To ve, kdor ga je kdaj vžij, in še bolj, kdor ga je vžival. Če kdaj, nas spominjajo na mir božični prazniki. To so bili zmiraj dnovi miru za naše ljudstvo, ko se je domača družina za božični večer zmiraj sešla in, če le mogoče, skupaj bivala. Od vojakov je prihitel sin domov na dopust; kdorkoli domačih je bival zunaj doma, se je za božični večer vrnil v domačo hišo, iz šumnega vrvenja svetla je vsak za Božič pohitel pod domači krov, da bi tam vžival mir, da bi v miru obhajal božične praznike.

Tako je bilo nekdanj, in temu ni ravno Bogve kako dolgo.

V minulih vojnih letih pa je žena, doma prečula božični večer brez moža, ki je stal daleč kje v strelnem jarku, sam -- brez miru. In žena doma je bivala nemirna, ker je trepetala za njegovo življenje. On sam je v tujini medlel po božičnem večeru in domačem miru, ki ga je prej vžival v domači hiši.

Otroci so doma popraševali po očetu, in mati jim ni vedela odgovora. In vendar je bil božični večer! Pa očeta ni bilo, in miru ni bilo!

Kako lepa, četudi borna, je bila domača hiša. Pa bila je ogrožena tudi ona, ogrožena in porušena. In mati je z otročiči bežala v tuji svet! Kam? Kdo je vprašal za to! Preč od doma, daleč in vedno bolj daleč! Da bi ženi stal na strani vsaj njen mož! O, stokrat lažje bi se bilo to prenesto! A žena je bila sama, brez moža, ž njo je bila le kopicica nedoraslih otrok! Kdor je videl beg naših zapuščenih mater, ne pozabi tega nikdar.

Takrat je bilo šele konec miru. Kdor nima doma, kdor se potika po svetu, kogar pehajo s kraja v kraj, ta ne pozna miru.

Z grozo se spominjajo naši ljudje taborišča v Gmündu, tega velikega pokopališča slovenskih in ukrajinskih beguncem, kjer je pomrlo tudi do sto ljudi na dan, kjer so otroci padali v grobove kakor listje jeseni na zemljo. Tam si zastoj iskal in čakal miru. Kdor ni ušel, je našel mir le -- v grobu.

Žalosti in srda se krčijo srca našim ljudem, ko se spominjajo razmer v taborišču v Brucku, kjer jim na živila, krčil družine, množil grobove. Le skrb in na živila, krčil družine, množil grobove. Le skrb in bridkost, le strah in trepet, a miru ni bilo!

Steinklamm pomenja temen list v zgodovini begunskega življenja naših Slovencev, kjer jim je beda bila mati, ki sama onemogla jim ni mogla brisati niti solz in je premnogim zatisnila samo oči. Po miru so klicali otroci in matere, mladina in starčki, a miru ni bilo!

Prihajal je Božič za Božičem, le miru ni bilo od nikoder! Milijoni so hrepeneli po miru, a milijoni so legli v grobove, ne da bi bili dočakali miru!

Vrnili so se begunci, kolikor jih je ostalo, v svoje domačije, našli so pogorišča in razvaline, a niso našli miru!

Ali je mir res izgubil s sveta, izgubil za zmiraj? Raztrgalo se je oblačno nebo, svetel žarek je posijal skoz oblake, ni bil mir, bilo je samo -- premirje! A vendar se je svet oddahnil in pozdravil premirje, kakor predhodnika miru.

V Pariz je ves svet obrnil svoje oči ker tam se je zbrala konferenca za mir, od tam je imel kmalu po vsem svetu zadoneti glas: Mir, mir ljudem na zemlji! ... In ves svet nastavlja svoja ušesa, kdo bo prvi iz Pariza ušel besedico mir, a miru ne prinese niti konferenca miru!

Pariz je drugi Babel, kraj zmešnjave in medsebojnega nerazumljenja; in kakor so se ljudje, ko se niso več razumeli, iz Babela razšli po vsem svetu, tako se zdaj razhaja pariška konferenca - brez miru!

Svet stoji kakor odrevenel razočaranja in prevaranja, ko se nad njim zopet zagrinja nebo, ki je že kazalo, da skoro že vzide solnce miru!

Ali naj svet živi in ostane brez miru?

V božični noči se bo zopet z betlehemskih poljan gласil staroznani spev: »Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!«

Ali bodo oni, ki imajo odločevati o miru, razumeli ta vzvišeni spev? Ali bodo dali svetu zaželeni mir? Dá, če bodo -- **dobre volje!** Kdor ima voljo za kakšno stvar, kdor hoče, ta tudi zmora. A **dobra** mora biti ta volja, to se pravi: ona mora hoteti, da sodi in da vsakemu -- **po pravičnosti**, tako, da je vsem dobra. Pravičnost je temelj miru, podlaga medsebojnega prijaznega razmerja in tudi poročstvo prihodnjega miru!

Naj svet kmalu najde take moše, ki so -- **dobre volje**, in potem je svet našel tudi svoj mir!

Vabilo na naročbo.

Tri mesece izhaja »Goriška Straža« v teh razmerah brani naše stare svetinje in pravice, ter se poteguje za naše gospodarske potrebe, kjer le more. To delovanje našega lista ni ostalo ljudstvu prikrito tudi ni zanj nerazumljivo; zato je naravno, da se list od dne do dne bolj in bolj širi.

Na splošno lahko rečemo, da smo bili s številom naročnikov v tem kratkem času zadovoljni. Zlasti so se z velikim številom odlikovale nekatere občine, po zaslugi gg. poverjenikov, katerim bodi izrečena na tem mestu iskrena zahvala. V drugih krajih bi bilo tu pa tam lahko nekaj več stalnih naročnikov. Tudi čez nekdanje meje Goriške bi časopisu ne škodila malo številnejša družba; seveda bi moral biti tamkaj tudi: dobrodošel. Meseca oktobra so govorili nekateri: Male težko je sedaj agitirati za list, ko je že skoraj konec leta -- zato se bomo pa za novo leto tem bolj zavzeli za to zares dobro in potrebno stvar! Prijatelji, novo leto je tu, zato na delo za naš oziroma **Vaš list!** -- Zdi se nam skoraj odveč še posebej **vzpodbu- jati** naše ljudi, ki so navajeni poštenega in koristnega berila, naj se vsi, brez izjeme, oklenejo »Goriške Straže«. Vendar se obračamo do svojih dosedanjih naročnikov s prošnjo, naj nam ostanejo zvesti in nam pridobijo še novih naročnikov. Zlasti naj ne pozabijo naši poverjeniki na to, kar oni sami že davno smatrajo za **svojo dolžnost**.

Prijatelj in sotrudnik lista nam je rekel, da mora v tem letu število naročnikov doseči **deset tisoč**. Mi pravimo k temu: Na delo za list, da se bo število naročnikov zares pomnožilo; šteli bomo pa pozneje! Od **številca plačujočih** naročnikov je odvisna **bodočnost** lista -- in le če bo teh dosti, bo zamogla »Straža« vršiti svoje veliko delo v splošno korist in zadovoljstvo. -- Da ne bo **radi plačila** naročnine nikakega dvoma ali **nesporazuma** naznanjamo: 1.) da se na naročila brez dopolne naročnine ne bomo ozirali, 2.) da po **drugi številki** lista za 1920 ustavimo pošiljatev istega vsakemu, ki bi ga ne bil še plačal. --- Razmere in stroški so takšni, da tudi pri najboljši volji ni mogoče drugače ravnati -- ako hočemo listu **dobro**. Pozivamo naše ljudstvo, da ujo ševeda in prepričani smo, da bodo to razumeli in se po tem tudi ravnali.

Še enkrat pozivamo na delo za »Stražo«! **Vsak** zaveden Slovenec, ki hoče dobro sebi in svojemu narodu -- naj se oklene tega lista in ga pridno razširja. Naj ne bo slovenske hiše pri nas, ki bi ne naročila »Goriške Straže«!

Naši gozdovi.

Zgodovina naših gozdov.

Naša dežela z ozirom na svojo gorotvorno obliko ni imela nikoli veliko gozdov, tudi ne v starodavnih časih, dasiravno starorimski pisatelji prav radi slikajo našo deželo kakor neprehodno. Še manj gozdov je imela v novejšem času, ko je zlasti v srednjem veku pela sekira po naših gozdovih, večinoma vsled vpliva srednjeveške gosposčine. Čim bolj je ta gosposčina vsled neprestanih bojev in lastne zapravljivosti prišla v denarne stiske, tembolj je sekala gozdove po Goriškem. To se je pa godilo tudi zato, ker je gosposčina raje imela obdelano zemljo, ki je vsled desetih donajala mnogo več, nego gozdovi, ki so se po takratnih nazorih smatrali za nerodovitne. V srednjem veku je imel gozd za gosposčino le malo pomena, v glavnem so prišle v poštev lovske pravice. Vsled tega so tudi gozdovi postali kraljevska last, ko so podjarmili našo deželo Franki, kmetom pa so bile odvzete vse pravice do gozdov. Posamezne gozdne skupine pa je vladar podeljeval deželni gosposki, ta pa podložnemu plemstvu. Plemstvo je kmete vedno bolj utesnjevalo v njihovih gozdnih pravicah, ki so obsegale sečno za domačo rabo, pobiranje stelje in pašnjo po gozdovih in gozdnih osredkih, temveč so morali zanje plačevati kmetje, bodisi v davkih, bodisi v robotah. Ravno utesnitve gozdnih pravic so povzročile dvakrat v naši deželi slovite kmečke punte, zlasti onega pred več nego dvesto leti.

Pozneje so gozdovi prešli povečem v naši deželi v državno last. Zgodovinski viri vedo povedati, da v prvih časih vlada gozdov v naši deželi ni pospeševala in negovala, marveč neusmiljejo sekala. Razvila se je takrat živahna kupčija z lesom in drvni v Italijo, vladne blagajne pa so bile vsled neprestanih vojska suhe. Še le kasneje, ko se je v drugih državah, zlasti na Francoskem in v Nemčiji, s strahom poznalo, da utegne neusmiljeno pokončevanje gozdov spraviti državo sploh ob vse koristi in ugodno-

sti, ki jih nudijo gozdovi, in se je začelo preučevati, kako ohraniti in pomnožiti gozdove, šele atkrat se je tudi pri nas začelo upeljivati pametno gozdno gospodarstvo. Čim globlje segamo v moderne čase, tem bolj znanstveno in gospodarsko donosnejše je bilo urejeno gozdarstvo. Pa država je spoznala, da ne sme paziti le na svoje lastno gospodarstvo, marveč da mora vplivati tudi na zasebne lastnike gozdov. Spravila je v bolj nepristopnih in vsled talnih razmer razgozdovanju izpostavljenih krajih gozdove v prepoved; upeljala je obširno akcijo za pogozdovanje Krasa; ustanovila gozdne vrtve, iz katerih je razdeljevala in prodajala semena in sadike našim krajevnim legam najbolje odgovarjajočih in najbolj donosnih drevesnih vrst; ustanovila je pri okrajnih glavarstvih mesta gozdnih nadzornikov, ki so bili prebivalstvu vedno na razpologo z dejanjem in svetom; prepovedala je kozjereje; skrbela za zgradbo hudournikov, plazov, itd.

Opustošenje gozdov pó vojni.

Delo, ki je pokazalo svoje uspehe v naraščanju gozdne površine in pa v kakovosti gozdov, je ustavila svetovna vojna. Bali smo se posledic vojne v deželi tudi gledé obstanka naših gozdov, najbolj v onem delu dežele, v katerem so se vršili boji. Da pa bodo učinki vojne tako grozni tekem vojne same, in še bolj posledice po končani vojni, tega nismo pričakovali.

Gozdna površina v naši deželi je znašala 24,58% vse produktivne površine goriške dežele. V sorazmerju je gozdna površina v deželi bila na drugem mestu, na prvem so bili pašniki, dočim so bili travniki na tretjem, njive in vinogradi na četrtem mestu.

Če bi pa danes sestavili statistiko gozdne površine, bi se pri spoznanem rezultatu morali prijemati za glavo. Gozdovi ginevajo in sekira poje svojo žalostno pesem, kakor jo je pela v prejšnjih časih.

Kdor se je lani jeseni in pozimi peljal po Krasu, je strmel nad množino belih mešičkov na borovcih, katere povzročajo borov zavirač, ta največji škodljivec borovih nasadov. Nihče se ni brigal, da bi jih odstranjeval in še le letos je oblast ukrenila primerne korake, ko je za marsikateri lepi nasad že prepozno.

Kdor je obhodil fronto ob Soči, se je zgrozil nad ostanki naših nekdanj lepih gozdov: posamezni v nebo štrleči, na vse načine od izstrelkov razbiti in razcepedrani štori, ali vse povprek ležeči ostanki nekdanj mogočnih dreves. Utis je bil strašen, zjokal bi se, če bi mogel, kakor nad uničenim življenjem človeka. Toda vsak korak ti je kazal nove groze, tesno ti je bilo pri srcu, a jokati nisi mogel, ker misel ti je letela v bodočnost, vprašanje se ti je postavljalo samoobsebi: kdo bo popravil in kako se popravijo vse neizmerne škode, ki jih je pretrpela ta uboga deželica.

In Panovec, ta kras goriške okolice, ki je varoval mesto Gorico pred silo vipavske burje? Pojdi in poglej ga; še polovice ni ga več. In drugi gozdovi širom naše dežele v fronti in za fronto?

Trpka beseda sili v pero, če se opazuje današnje gospodarstvo po gozdovih. Seka in seka, drva spravlja stran, ni jih pa deležno domače prebivalstvo, ali vsaj ne tako, kakor bi v prvi vrsti potrebovalo. Malo je lesa za kurjavo, skoraj nič za pohištvo, katerega v vsem vojnem pasu strahovito primanjkuje. Hočeš kupiti pohištveno opravo, ustrašiš se nad cenami, hočeš kupiti les, da si sam vmišliš najpotrebnejšo opravo, ni ga, ali vsaj po takih cenah, da jih večina prebivalstva ne zmora. In prebivalstvo se s skrbjo poprašuje: s čim bomo kurili prihodnjo zimo, ko se porabijo sedanje neznatne zaloge, odpeljuje pa se skoro vse. Ne, da ne bi privoščili kurjave drugim, ki so jo ravno tako potrebni, kakor mi, marveč smatramo, da se mora v prvi vrsti priti v pomoč tukajšnjemu prebivalstvu s tem, kar nudi dežela sama. Tudi nismo proti temu, da se očistijo gozdovi vsega pokončanega in trhlega drevja. Iz gospodarskih ozirov je to naravnost potrebno.

Kaj treba ukreniti ?

Smatramo pa tudi kot potrebno, da avtonomni zastopi, občine in dežele, vzdignejo svoj glas in zahtevajo od pristojne strani:

1.) da se uredi pravilno izsekavanje gozdov v soglasju z gozdarskim previdnim gospodarstvom;

2.) da se ustavi in onemogoči nezmislno sekanje gozdov, ki utegne deželo spraviti ob njeno gozdno stanje v veliko gospodarsko škodo; pa tudi s posebnim ozirom na gospodarske slabe posledice, ki jih utegne imeti (izpiranje in odnašanje zemlje po kraškem svetu; plazovi v goratem svetu; zmanjšanje zračne vlage, pomnožitev sile burje z njenimi posledicami v kulturnem oziru; izpad donosnosti gozdne-ga bogastva vsled prezgodnjega sekanja, itd.)

3.) da se takoj uvede ureditev pogozdovanja pokončanih, skrčenih in iztrebljenih gozdnih nasadov; da se pomnoži takoj pogozdovanje v izpostavljenem ozemlju, zlasti na kraških tleh, da se izogne poslabša nju ali vničenju drugih naših kultur osobito vsled odnašanja in izpiranja plodne zemlje; uredijo drevesnice, itd.

Vzdiguje svoj glas ob enajsti uri, ki bje našemu gozdnemu gospodarstvu, in upamo, da ga bodo avtonomni zastopi znali uvaževati; sicer bo škoda, ki jo bomo trpeli, osodepolna za naše današnje gospodarstvo in za gospodarstvo naših potomcev.

Dopisi.

Iz Sv. Lucije. Potovalna ljud. knjižnica tol. učiteljstva. -- Tolminsko učiteljstvo je imelo pred vojno dobro urejeno pot. ljudsko knjižnico, ki je bodrila in poučevala naše ljudstvo. Imenovana knjižnica je obsegala 20 serij izbranih knjig, katere je zalotila vojna vihra na raznih krajih tol. okraja. Da nam bo mogoče zopet zbrati razkropljene ude, ki osokolijo duha, prosim vse tolminsko učiteljstvo, da nemudoma poroča podpisnemu o usodi posameznih serij, katerim je vojna blagohotno prizanesla. **Jos. Rakovčček.**

Iz Dornberga. Tudi pri nas se zgodijo včasih jako čudne reči. Čudne rečem, ker jih ne moremo prištevati k navadnim.

V nedeljo je bil občni zbor »Vinarske in gospodarske zadruga«, h kateremu so bili vabljene vsi posestniki, člani in nečlani, da bi slišali marsikaj, česar dane tako nujno potrebujemo. Žal, odzvalo se je le majhno število, ker enih najbrže bolj zanima »briško-la« in »trešet«, drugi mislijo, da morajo biti še nadalje predvojne stranke, tretji so bili v nevarnosti, da ne dobijo kakega primerne »častnega« mesta pri zadrugi, četrti seveda bi se ne znali na dolgo in široko prerokati po gosilnicah in kletih, kaj in kako je na splošno pri zadrugi, peti se zadruga najbrže boji, šesti, sedmi itd. pa si ne dajo dopovedati, da je zadruga zato tukaj, da bo skrbela na vse mogoče načine za gospodarske potrebe ne da bi iskala pri tem dobičkov, in da bi oskrbela za kolikor mogoče visoko ceno prodajo vinskih in drugih pridelkov. -- Zato je bil tudi občni zbor tak.

No, kljub temu ne sme zadruga obupati, ker to je bilo le prehodno in najbrže delo četrtih in petih. Ne, ne sme obupati, temveč s podvojeno silo dopolniti zamujeno in delati z vso vneto za blagor cele občine. Kar se je govorilo na zboru, naj se tudi nemudoma izvrši. Skrbj naj za člane in nečlane! Potem bo moral vsakdo pripoznati, da je naša občina brez zadruga kot drevo brez listov in korenin.

Onim pa od prvega do zadnjega naj bo povedano in naj bodo opozorjeni, da ako ne bomo si sami pomagali, pride tujec, kateremu pa bomo le molzna krava. -- »Na svoji zemlji svoj gospodar«, to bodi naše geslo! Ne mislimo, kaj je bilo in kaj je, mislimo, kaj bo! Na delo torej »ker resnobni so dnovi«!

Ker ne morem drugače, moram se obdrgniti še ob naši posojilnici in hranilnici. Enkrat se ni hotelo drugače, kakor da sta bili dve posojilnici, kateri sta bili postavljeni le v nekako indirektno službo strankarstva v svrhu razvijanja sovraštva in medsebojne hinavščine med našim ljudstvom, ali, hvala Bogu, danes, upam, tega ni več in tudi ne sme biti. Zatorej čemu dve posojilnici, ki takorekoč životarita? Ena posojilnica in hranilnica, ena zadruga, to moramo želeti, hoteti! -- In to napraviti ni bog ve kako težko. Glede govorenja po vasi, češ, ta ima malo premoženja, ta ima velik rezervni sklad in lepo premoženje zato, Bog varuj združitve, moram reči, da to zamore govoriti le tak človek, ki daleč ne vidi, ki ne vidi drugega kot sebe, zato ne pozna društvenih pravil. Naj se ne razburja nihče, vse to ostane nedotaknjeno in last posojilnice in ne posameznih članov. -- Ne mešajte brez potrebe! Danes moramo skrbeti vsi za enega, kakor ta za vseh.

Zatorej poskrbite, člani obeh posojilnic, da se izvrši čimprej likvidacija obeh posojilnic in takojšna ustanovitev ene same, zakaj čim več nas je združenih, tem močnejši smo in tem boljši bo za nas v gospodarskih in narodnih zadevah! V slogi je moč! Ena posojilnica, ena zadruga, in mi vsi člani obeh teh gospodarskih društev! Zdjaj je čas. Premislite, in videli boste, da imam prav!

Še mnogo bi povedal, zelo potrebnega, ali -- pa drugič. **»Egoist«.**

Podgraje pri Ilirski Bistrici. Dne 14. dec. t. l. se je v Podgrajah vršil I. občni zbor »Izobraževalnega društva«, ki se je ustanovilo lansko leto meseca okt. Odbor je podal poročilo o svojem skromnem delovanju. G. blagajničarka je poročala o denarnem prometu. Dohodkov je bilo 94977 K, stroškov je bilo 84527 K. Izrazila je željo, naj bi se fantje in dekleta še bolj vpisali v društvo. G. učitelj je predaval o čitanju knjig, povdarjal pomen izobrazbe za kmetijski stan in priporočal čitanje **podučnih** knjig. Na zborovanju se je zapelo nekaj pesmi. Občni zbor je obiskal zastopnik komisarijata na Voloskem. To je bil prvi občni zbor v vološkem kraju. Pri prstovoljnih doneških za izobrazbo našega naroda, je tudi zastopnik komisarijata poklonil svoj dar. Veselo na delo!

Iz Lokve pri Divači. Ljudstvo je bilo pri nas silno ogorčeno, ko je izvedelo, da namerava vlada odpraviti veronauk iz šolskega načrta in urnika. »Še pri vsem dobrem nauku je marsikaj narobe, kaj bi pa šele bilo če bi človek ne čul več veronauka«, tako je šlo od ust do ust. Zato so vsi lokavski družinski očeti poslali šolkemu vodstvu izjavo: »Hočemo, da se otroci kakor doslej poučujejo v veronauku«. Ci-

vilnemu komisariju v Sežani pa so poslali protest, ki so ga podpisali vsi starši brez izjeme.

Iz Tolmina: Na tukajšnji pripravnici se uče gojenci novo slovenščino in ne več tako, kot smo jo bili vajeni doslej. To nam spričuje naslednji stavek, ki ga je prestavil učitelj gojencem iz italijanščine: »Detato: Oggi noi cominciamo un nuovo anno scolastico. Noi tutti abbiamo una grande voglia di imparare, per cio siamo venuti a scuola. Naloga: Danes mi bomo začeli novo šolsko leto. Mi vsi imamo eno veliko voljo za se učiti, zato smo prišli v šolo.« -- Koliko časa bodo trajale te razmere, in zakaj se na slovenske šole ne imenuje slovenskih učnih moči? Kaj poročajo stariši teh otrok? So jih li mari poslali v šolo, da se tam nauče zaničevati svoj materni jezik?

Iz Cerkna. Dne 10. decembra popoldne je šel g. dekan Kunšič Ivan na kanonično vizitacijo v Novake. S seboj je povabil tudi g. kaplana Leopolda Arko, da pojedeta proti večeru skupaj domov. Ob 8 uri sta se vrnila proti domu. Ko sta prišla od »žage« naprej proti Logu, je gospod dekan naenkrat padel in si zlomil desno nogo. Nesreča se je zgodila na ravni in lepi poti. Uganka je še sedaj, kaj je povzročilo padec. Med tem pa sta prišla od nekoč dva vojaka in ponudila svojo pomoč. G. Arko je prepustil g. dekana vojakoma in odšel v Log pov oznika. Med tem pa sta onadva vojaka g. dekana nekoliko prenesla in popolnoma okradla. Bila sta pač izurjena žepna tatova. Vojaka sta do zdaj kljub uvedeni preizkavi še vedno nepoznana. G. dekan je moral v bolnišnico radi nastalih komplikacij.

Politični pregled

V italjanski poslanski zbornici je napravil govor Scialoje, novega ministra za zunanje zadeve glede jadranskega vprašanja tako mučen vtis, da je po govoru za par minut zavlada v zbornici smrtna tišina. Govoril je pol ure, zvijsal se na vse strani a povedati ni znal ničesar drugega kot da je jadransko vprašanje zadelo vsled odločnega nastopa Amerike na težkoče, katere bo morala rešiti definitivno posebna konferenca štirih zavezniških velevlastij. Položaj je sedaj tale: Anglija in Francoska se glede spornega jadranskega vprašanja približujeta vedno bolj stališču, ki ga zavzame Amerika in zna se zgoditi, da doživimo še presenečenja.

Čehoslovaška republika mora zopet mobilizirati svojo armado, ker ji grozi vpad dobro organizirane madžarske vojske na Slovaško. Ko so namreč Romuni dobili najstrožji ukaz od strani pariške mirovne konference, da morajo izprazniti celo madžarsko Ogrsko do demarkacijske črte, so odšli z velikim plenom in takoj za njimi je prikorakala madžarska narodna armada v Budimpešto. Sedaj je prišel tako zaželjen trenutek, da se narodno zavedni Madžari osvetijo nad izdajcami in »boljševiki«, ki so prinesli toliko gorja v deželo. Začelo se je klanje po celi Madžarski in so kolovodje boljševikov v par tednih dobili vsak svoje vešalo. Admiral Horty, poveljnik narodne armade, deluje sedaj na vse kriplje, da bi pridobil zopet bogato slovaško deželo bodisi z zvižajo, bodisi s silo. Slovaška hoče svojo avtonomijo in neodvisnost od Prage, kar je za Hortyja seveda jako ugodno in kar vznemirja Čeha tako, da so sedaj mobilizirali armado -- za vsak slučaj.

Domače vesti.

VESEL BOŽIČ in srečnejše novo leto voščiti vsem cenj. naročnikom, čitateljem in prijateljem

»Goriška Straža«.

»Straža« je izšla mesto 25. t. m. že danes, da bodo imeli za Božič naročniki lahko list že v rokah. Ednako izide prihodnja številka mesto v četrtek že v terek.

»Goriška Straža« za l. 1920 stane: Celoletno 8 L, polletno 5 L, četrtletno 2 in pol L, posamezna št. 15 stotink, za inozemstvo celoletno 12 L. **Plačati je treba naprej!**

Vabilo. Vse one, ki bi želeli priobčiti v našem listu **Novoletno voščilo** prosimo, naj se javijo čim prej ustmeno ali pisмено pri naši upravi, ker izide novoletna številka že v terek. **Novoletno voščilo** v širokosti ednega stolpa in visokosti okrog 3 cm stane 10 L.

Dajte nam šol! Deputacija slovenskih starišev je izročila pred dnevi na mestnem magistratu v roke župana Bombaja spomenico, v kateri se omenja, da je bilo v šolskem letu 1914--15 v slovenskih šolah nad 2900 učencev, a danes smo prišli tako daleč, da se nam v mestu noče dati niti ljudske šole, katero bi eventuelno sami vzdrževali, čeravno je bilo vpisanih že nad 700 otrok!

Spomenica pravi med drugim: »Slovenski stariši so predložili oblastim že vse polno prošenj, naj se otvorijo slovenske šole, a dosedaj brez vspeha. In vendar se nam je obljubovalo javno potom razglasov, da se bo dovolilo Slovencem celo več šol, kot pod bivšo avstrijsko vlado!«

»A sedaj smo po pretoku dveh mesecev že drugega šolskega leta še vedno brez vsake šole navzlic trušču besed, da je italjanski narod plemenit, pravičen itd. Siti samo besed, zahtevamo od goriške občine dejanskih dokazov, ali hoče biti z nami pravična ali ne? V zadnjem slučaju bomo poskrbeli na drug način za pouk naših otrok.«

V spomenici se svari voditelje goriške občine pred politiko, ki bi imela za mesto v gospodarskem pogledu lahko usodepolne posledice. Slovenci v mestu odklanjajo v tem pogledu vsako odgovornost.

Svrilo našim ljudem! Po raznih naših vaseh, tako n. pr. v Solkanu, si nadevajo razne tvrdke visokodoneči naslov »krajevne komisije za vojno odškodnino« itd. Tak naslovi so le sposobni, da spravijo ljudi v zmojo, in opozarjamo naše ljudi, naj ne gredo na lim takim družbam, ki ne poširajo samo pristojbin, ampak tudi - odstotke. Edina **uradna komisija** je samo sodnijska in nobena druga.

Pri hipotečnem uradu je bilo nedavno razpisanih par služb. Čeravno se je priglasilo za ta mesta par Slovencev, ki bi odgovarjali vsem zahtevam, se je prošnje slovenskih prosilcev jednostavno odklonilo in nastavilo le Italjane! Kako naj se od tega tako važnega zavoda zahteva, naj bo njegovo poslovanje pravilno in nepristransko, ko ni nastavljen na **deželnem** hipotečnem uradu niti eden Slovenec.

Kaj si vse upajo pisati! Dnevniku »Resto del Carlino« pošilja 18. t. m. »nekdo«, kateremu smo že na sledu, sledeči brzojav iz Gorice: »Slovenski razgrajči, ki so postali predrzni vsled naše prevelike potrpežljivosti, se vsiljujejo pri raznih naših oblastih, da bi dobili v Gorici slovenske šole. Ta zahteva je nepravilna v vsakem oziru in bi se morala zatvoriti sploh vsaka slovenska šola radi premelega števila otrok. Gre torej za atentat na italjanski značaj mesta, katerega bi meščani sami znali zatreti, ako bi tega vlada ne hotela storiti z energičnim ukrepom.«

Tako se torej informira italjansko javnost! Gospodu »Nekdo« in kakemu drugemu pa povemo v uho: Značajnejš ni, kdor piše na tak način!

Umrli je dne 20. t. m. č. g. Valter Venier, župni upravitelj v Marianu v Furlaniji. V četrtek je prišel dozdevno popolnoma zdrav po opravkih v Gorico, kjer ga je obšla kar nakrat slabost. Prepeljali so ga v bolnišnico usmiljenih bratov. Toda ni bilo pomoči. Izdihnil je previden s sv. zakramenti, udan v božjo voljo svojo blago dušo. Naj počiva v miru!

Dr. Tuma, ki je zastopal Slovence v oficijelnem šolskem svetu imenovanem pri generalnem komisarijatu v Trstu, je odložil to čast; imenovan je bil na njegovo mesto na predlog političnega društva »Edinost« dr. Agneletto.

Delegacija kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Trstu. Via Mazzini št. 9. II. nadstr. vidira potne liste za Jugoslavijo. Kakor smo poročevali, morejo dobiti stranke, ki pridejo dopoldne (d 10--12 ure od zunaj v Trst, (iz Goriške ali Istre), potni list potrjen že isto popoldne. Pristojbina za potrdilo je 10 (deset) lir in nič več. Sviri se pred agenti in agencijami, ki izvablajo strankam le denar. Vsak na gre sam naravnost v urad delegacije, kjer vse gladko opravi z zneskom desetih lir. **Ubožne stranke, zlasti tudi dijaki se oprostijo tudi te pristojbine**, ako predložijo županstveno potrdilo uboštva. Ves posel je mogoče seveda opraviti tudi po pošti s krtakim pismenim obrazloženjem povoda potovanju. Treba je priložiti pristojbino deset lir oziroma županstveno potrdilo uboštva in najbolje že frankiran zavitek (kuvert) s točnim naslovom za priporočeno vrnitev potnega lista.

O značajih. Bilo je l. 1914, v tako vročih dneh meseca avgusta, Pangermanska vojna blaznost je slavila prave orgije navdušenja, ki je marsikdaj doseglo v kavarni »Corso« višek, ko je sedel neki gospod s črnorumenom kokardo na rokavu h klavirju in zaigral - Radetzkyarsch. Bil je l. 1918 v dnevih poloma in sicer v beli Ljubljani: isti gospod, je imel pripeto jugoslovansko kokardo. Mesec dni pozneje si je pa ta črno-rumenno-belo-modro-rdeči gospod našil italjansko trikoloro in jo mahal navdušeno po Korzu... Veni, vidi - Vici.

Še nekaj: nekdanji voditelj avstrijske špijonaže v Gorici, ima neke shranjene svoje arhive, ki so izredno zanimivi. O priliki in če nam bo kazalo, priobčimo iz tega in še drugih arhivov marsikaj zanimivega.

Onim, ki imajo nežigosane bankovce, svetujemo, naj počakajo sedaj z izmenjavo v kolekovane jugoslovanske krone, ker bi bila Ljubljanska kreditna banka radi sedanjega slabega burza nežigosane krone primorana odbiti 20 odstotkov. Vsi oni, ki imajo še doma nežigosane avstrijske bankovce, naj toraj počakajo z izmenjavo, dokler jih ne obvestimo pravočasno. G. ravnatelj Kačič svetuje radi evidence, naj bi se medtem v vsaki občini nabiralo podatke, kake svote nežigosanega denarja se nahajajo še v dotični občini ter naj se te podatke pošlje pisмено na naslov našega uredništva ali uprave. **Opozarjamo naše čitatelje**, da smo v tej valutni zadevi vsakemu na razpolago, a le pisмено potom naših »Vprašanj in odgovorov« v listu. V zadnjem času je bil davaj občinstva v naših uredniških prostorih tako veak, da ga ni zmogla ena sama oseba.

Ljudsko tainištvo. Kakor čujemo, namerava naša Zveza slovenskih županstev ustanoviti takoj po občnem zboru urad, ki bo to, kar smo si že zdavna

Zgodba o iznajditelju tiskarstva, -- Gutenbergu.

Iznajditelj tiskarske umetnosti je Ivan Gutenberg, ki je bil rojen v Maincu med l. 1394--1397, in je tam tudi umrl l. 1468. Naj tukaj napišemo zgodbo o težavah in prevarah, ki jih je prebil pri tej svoji iznajdti.

Leta 1445. najdemo Gutemberga v Maincu. Tukaj si je bil izposodil 150 goldinarjev od bogatega kapitalista Fusta. S to denarno podporo se mu je slednjič posrečilo, natisniti polo po njegovi metodi, namreč s premakljivimi črkami.

Pri tem je postopal na naslednji način. Posamezne črke je najprej vžil iz svinca. Potem je te črke v besede in stavke zložil na deski. Ko je površino teh črk namazal s črtno in je na te črke pritisnil polo papirja, je tako dobil odtis sestavljenih črk. S to prvo tiskano polo se je bil tedaj podal h Fustu, da bi od njega dobil nove denarne podpore.

Tako ga vidimo zdaj v sobi lakomnega kapitalista, pravega skopuha. Soba priča o bogastvu tega človeka. Udobno sedi ta v svojem naslonjaču in dobičkazljivo opazuje prvo tiskano polo. Trdno drži v rokah dragoceni zaklad, ki mu obeta lepe dobičke.

Iznajditelj nove umetnosti, Gutenberg, stoji pred njim. Njegov shujšani obraz spričuje, kako ga tare skrb, da bi si pridobil novih pripomočkov in virov za življenje. Ravnokar je razložil skopuhu svoje želje in svojo prošnjo. Tedaj se ta s hinavsko prijaznostjo obrne k njemu in mu reče: »Še enkrat sem pripravljen, vam pomagati. Poslušajte pa moje pogoje: Jaz vam dam kapitala 800 goldinarjev v zlatu po 6 od sto. Razun tega se zavežem, posoditi vam vsako leto 300 goldinarjev za vzdrževanje podjetja. Kot poročstvo za onih 800 goldinarjev mi morate pa vi pripisati svojo delavnico z vsem, kar se nahaja v nji. Kaj pravite vi k temu?«

»Vašo ponudbo sprejemam s hvaležnostjo. Ko bom enkrat imel natisnane svoje prve knjige, tedaj upam, da bom imel toliko dobička, da vam lahko vrnem veliki kapital in da mi ne bo treba več vaših posojil za vzdrževanje svoje obrti.«

Tedaj se je zablistalo v Fustovih očeh. »Stojte«, je rekel, »še na edno stvar sem pozabil. Za svojo pomoč zahtevam lahko s pravico polovico vašega čistega dobička, in kapital onih 800 goldinarjev zahtevam lahko vsak čas nazaj. Odločite se hitro! Pritrdite temu, drugače pa pomislite, kdo drugi vam kaj posodi pod takimi pogoji. -- Torej? -- Pritrdite!«

»Ali morem ravnati drugače?« je žalostno vzdihnil Gutenberg in s težkim srcem udaril v roko, ki mu je imela prinesiti nesrečo.

Fust, ki je hotel imeti pri tem glavni dobiček, mu je dal izgovorjenih 800 goldinarjev, pa ne naenkrat, posojila za vzdrževanje njegove obrti pa mu ni dal nobenega! Da, ubozeza Gutemberga je pripravil celo do druge pogodbe, po kateri mu je zopet hkrati posodil 800 goldinarjev namesto obljubljenih letnih posojil. Sebični mož je videl že naprej, da lahko računava na gotov dobiček, medtem ko je njegov dolžnik neumorno deloval.

Leta 1455. je po triletnem neprestanem trudu izšlo prvo tiskano delo, latinsko sv. pismo v dveh zvezkih. Na nasvet zvitega Fusta ni bilo na teh knjigah navedeno ne leto, ne kraj, kje so se tiskale, ne tiskar, ker so se imele te knjige prodajati po visoki ceni pisanih knjig.

Grdi in sebični Fust je potem pripravil poštenega Gutemberga ob veselje zasluženega dobička in uspeha. V oktobru l. 1455 je namreč zahteval od njega, naj mu vrne posojena kapitala po 800 goldinarjev z obrestmi in obresti od obresti.

Kljub vnebovpijoči krivici je stari oderuh zmagal s svojo tožbo, in sicer zaradi ugleda, ki ga je užival v Maincu. Pri tem se ni zbal niti krive prispege. Zastonj se je Gutenberg trudil, ovreči razsodbo. Fust je dosegel svoj namen; njegov dolžnik in mogel plačati, in tako je koncem leta 1455. prišla v Fustove roke tiskarska preša, vse tiskarsko orodje, zaloge pergamenta in papirja in tiskane pole sv. pisma. Gutenberg je bil ubožnejši kakor poprej; kajti izgubil je vse, le ne zaupanje v svojo umetnost.

Gutenbergov učenec, Peter Schöffer, spreten prepisovalec knjig, je nato skupno s Fustom ustanovil posebno tiskarsko podjetje, in oba sta se zdaj trudila, da bi prekosila in nadkrilila Gutemberga. In res se je Schöfferju posrečilo, doseči lepe uspehe z Gutenbergovim orodjem in njegovimi napravami.

Zapuščen in ubog je moral zdaj prevarani Gutenberg začeti zopet od kraja. Bil je pri tem tako srečen, da je v vrlem možu, dr. Hummer-ju našel izvrstnega podpiratelja. V nasprotju s Fustom ni gledal ta nikakor na to, da bi obogatel, marveč samo na dobiček Gutembergovo in njegovo visoko umetnost. Na svoje stroške je ta velikodušni mož dal postaviti novo tiskarno. Iz nje je izšla leta 1460. izvrstna knjiga, »Katolikon«. V Fustovi tiskarni je tudi izšlo več knjig, ki niso bile nič manj vredne. Toda nezvesti ni imel uteči zasluženih kazni.

Leta 1462. je med Diether-jem Isenburškim in Adolfom Nasauškim izbruhnil spor za nadškofijski sedež v Maincu. Fust in Schöffer sta se v svojih listih potegovala za Diether-ja, Gutenberg pa je branil Adolfa. Prišlo je do boja med Diether-jem in Adolfom in njih zavezniki. V viharni oktobrski noči se je oblegalcu Adolfu z zavezniki posrečilo, zavzeti mesto. Med poslopji, ki so tedaj zgorele, je bila tudi velika tiskarna Schöffer-jeva in Fustova. Njih delavci so se raztresli po vsem svetu; prisego, da hočejo

varovati skrivnost tiskarstva so prelomili, in so to novo umetnost razširili povsod.

Novi volilni knez in nadškof Adolf je izkazal Gutenbergu vso svojo naklonjenost in ga sprejel med svoje dvorjane, kjer je bil zaradi svoje starosti oproščen vsake določene službe in se je lažje posvečal svoji umetnosti.

Tako je bil Gutenberg oproščen skrbi za življenje, ker njegova iznajdba mu vendar ni toliko nesla. Njegove naslednike pa je obogatela za milijone.

Gutenberg ni več doživel čudovito hitrega razširjenja svoje neminljive iznajdbe. Še v 15. stoletju je delovalo v kakih 250 mestih okroglo 1000 tiskaren, ki so v pol stoletju priredile približno 30.000 izdaj z nad 6 milijoni zvezkov. S temi tiskovinami se je povsod razširila slava Gutembergova. Kako je danes tisk razširjen, o tem niti ne govorimo, to vidi in ve vsak!

Pozneje so skušali razni možje Gutenbergu vskratiti slavo iznajdenja tiskarske obrti. Kakih dvanajst oseb je sebi pripisoval čast, da so oni iznašli tiskarsko umetnost. Pa vsakokrat se je dokazalo in in pričalo, da je Gutenberg pravi iznajditelj.

Fr. Ločniškar:

Sanje v božični noči.

Godijo čudne se reči:
Nebesa se k zemlji nižajo
in srca srcem približajo
sredi božične noči...

Prišel je tudi on domov
pod rojstne hiše mili krov.

Pet dolgih mukepolnih let
v deželi tuji bil je vjet.

Zdaj v hiši rodni spet stoji...
Vsem radost sije iz oči.

Podaja roke oče mu,
jih stiska mati vroče mu.

A on stoji kot bil bi nem:
to neverjetno je očem...

Po petih letih spet doma...
Gorko je v duši, krog srca. -- --

Na mizi poprtnjak leži
in po kadilu zrak diši.

Zvonovi čudežno pojo
in v cerkev skupaj vsi gredo.

Pod kor spet stopi kot nekdanj
in živa sreče davne raj...

Mogočno orglje zadoné,
da srca vsa zakoprné. --

Preveč mu sveti lučič žar,
da videl gor bi pred oltar --

da videl tudi njo bi tu,
ki zanj je žila in Bogu...

Zdaj vidi jo. Prebel obraz...
A kaj bližiči se vrhu las?

Deviški venec... bel in čist...
Kraj nje -- kdo to je? Zenin Krist...

Mogočno orglje zadoné,
in srca vsa zakoprné.

A njemu čudno je v očeh...
Ah, bil je sán le... glej, na tleh

kraj njega drug na slami spi,
pri vratih straža govori...

In veter kakor orgel glas
šepeče v svetonočni čas. -- --

Godijo čudne se reči:
Nebesa se k zemlji nižajo
in srca srcem približajo
sredi božične noči.

Pogubni vplivi alkohola.

Dosti ljudi umrje v pijanosti, ker jim zastane vse živčno delovanje. V najboljšem slučaju se prebudi pijan človek čez več časa pobit, utrujen, z bolno glavo, več ali manj nesposoben za resno delo. Najbolj se mu gabi resno duševno delo, ker je njegovo živčevje še omamljeno. Dostikrat izvršuje pijan človek dejanja, ki se jih trezen sramuje in kesa. Koliko zla si nakoplje človek, ker ne more več brzditi svojih nagonov in krotiti strasti!

Zle posledice pijanosti roditeljev na potomstvo so znane celo priprostemu narodu. To je lahko umeti, ako pomislimo, kako izpremeni obilni alkohol človeka-roditelja. Čudno bi bilo, ako bi toliko duševno-telesna izprememba ne imela vpliva na zarod, ki je v tako žalostnem stanju spočet. Ta vpliv seve ne more biti blagodejen. V pijanosti zarojeni otroci so podvrženi največkrat raznim živčnim boleznim, ki so sicer v njih rodovinah bile dotlej neznanne.

V človekovem telesu tiči čudovita, popravljalna in prerojevalna moč. Vsled te moči si telo popravi škodo, ki mu jo je povzročil preobilo zaužiti alkohol, precej hitro. Ko se alkohol izloči iz telesa, ko je torej odstranjen vzrok boleznim izpremembam, pomaga si telo navadno samo v kratkem do prejšnjega stanja.

Kaj pa, ako uživa človek toliko alkohola, da ga je neprestano nekaj v njegovem telesu, naj si ga pije po malem, ali naj se ga napije vnovič, ko še niso minile posledice prejšnjega alkoholovega zastrupljenja?

Vsled večkratnega ali neprestanega alkoholovega draženja sluznice v goltu, želodcu in črevih se razvijejo trajni kronični katarji v goltu, želodcu in črevih, ki največkrat zelo škodujejo zdravju.

Istotako trpi srce in trpijo žile. Ker preide alkohol neizpremenjen v kri, draži tam žile, ki se vsled tega bolešno izpremene. Trajno vnetje odvzame žilam prožnost, ker gredo pozlo prožna vlakenca; in žile se izpremene v trde, večkrat z vapnencem prepojene cevi. Vsled tega je oslabiljena hranitev vsega telesa, pravi in primerni tok krvi po telesu je otežen; časih je zlasti v glavi premalo, časih preveč krvi. Odtod toliko nerednosti v možganskem delovanju alkoholikov. **To je večkrat vzrok mrtvoudu, ki pogosto zadeva prijatelje alkoholičnih pijač!**

Alkohol provzroča tudi postanek in razvoj dolgoletnih, neozdravljivih **jeternih in obistnih bolezní**. Alkohol oškoduje te zelo važne organe, jetra in obisti, da jih vsled draženja spravi v kronično vnetno stanje. V tem stanju polagoma gine organom svojska tkanina. Ako pa ti organi ne morejo zadoščati potrebam telesa, mora vse telo poginiti.

Tudi spolne žleze in njih izločne silno trpe vsled alkohola. Zato je zarod pivcev, če ne naravnost pokazen, pa vsaj nakažen. Otroci pivcev so pogosto spačeni, pritlikavi, bebeci, polni živčno-duševnih bolezní, kakor božjast, histerija, nervoznost itd. Njih umrljivost je strahovita. Če odrastejo, so hujši alkoholički kakor njih roditelji.

Ako je uživanje alkoholnih pijač že za nižje organe tako pogubno, koliko bolj mora biti še za nežno živčevje, ker ravno nanje vpliva, kakor vemo, alkohol najhujše. Koliko razdornejši mora biti njegov vpliv na delovanje **možganov!**

Kakor druge organe, izpreminja alkohol približno tudi živčevje. Tudi v živčevju se pojavi neko kronično vnetje, vsled česar gine prava živčna tvarina. Zato trpi pivce silno. Zdaj ga muči glavobol, zdaj prevelika občutnost in vznemirjenost, zdaj noči brez spanja. Navadno je utrujen, telo in udje se mu tresejo -- znaki splošne oslabelosti in onemoglosti. Alkoholika nadlegujejo tudi grozne bolezni živcev, časih celo božjast, ki se loti tudi odraslih pivcev.

Vsled trajnega draženja možganov z alkoholom se tudi čutenje izpremeni bolešno. Pivci imajo pogosto čutne prevare in omame s tem, da čutne vtiske napačno zaznavajo ali pa smatrajo predstave za resnične občutke. Vrhunec trajnega zastrupljenja možganov z alkoholom pa je **pijanska blaznost in besnost**. Na podlagi neprijetnih in mučnih čutnih prevar in omám se razvijejo blazne predstave. Nesrečnejši se prepričajo -- navadno brez zadostnih resničnih razlogov -- da jih kdo preganja, da jih ves svet napačno sodi in krivično z njimi postopa. Za alkoholike prav značilna je tudi **ljubosumnost**. Tudi brez najmanjšega povoda dvomijo o zvestobi svojih zakonskih družic, navadno raditega, ker sami greše v tem pogledu, in menijo, da tudi žene ne morejo bolje ravnati.

Ker alkohol zamori vsa neprijetna čustva, skrbi in bolečine, zato je silno zapeljiv, da se mu človek privadi. Razven alkohola ni tudi nobeno drugo materijalno sredstvo tako pripravno, da zamori mučno čustvo dolgočasnosti, ki človeka naganja k resnemu delu. Pivce ne čuti pri čaši dolgočasnosti; če je sam, vdaja se praznemu sanjarenju, če je v družbi, pastemu besedičenju. Človek pa tem rajši seže vnovič po alkoholu, ker se mu zdi potrebno, da si z alkoholom omamljeno živčevje zopet poživí z alkoholom. Tako postaja uživanje alkohola strast, človek teži čedalje z večjo, sčasoma nevzdržno silo po užitku, ki mu ga daje alkohol. In v tem najde največkrat svoj žalostni konec in svojo prezgodnjo smrt.

O, mama! - Omáma!

»O, mama!« -- kliče otrok mali,
ko ga je žalost dohitela,
da se mu bôl v očeh zrcali;
in steče k mami, da pri nji
sréc si svoje vpokoji, --
in spet mu duša je vesela.

»Omama!« -- kliče človek stari,
ko ga nesreča je zadela,
ki v nadah večkrat naš prevari;
in k ustom kupa nje drži,
da v nji sréc si uteši, --
pa v nji mu duša vtone cela.

Ciril Strahota.

Ne trpite kletvine!

O slavnem generalu Washingtonu se pripoveduje to-le: Ko je nekega dne obedoval z mnogimi častniki, je eden izmed njih grdo zaklel. General se razsrdi, izpusti nož in vilice, obrne se proti onemu, ki je zaklel in mu resnobno reče: »Menil sem, da sem med **poštenimi** ljudmi!« Od tega časa velja v Ameriki za silno nečastno, če kdo kolne. Kletev je znameenje, da manjka človeku izobrazbe in da je tak človek brez kulture!

Pouki in nasveti

Vrednost in dobrotta jabolka. Jabolko čisti in redči kri in upliva zelo blagodejno na prebavila. Kdor trpi na zaprtju, bo kmalu začutil polajšanje, če vživa jabolka, in kdor je utrujen in zdelan, se bo po jabolkih čutil hitro bolj svežega in bo zadobil nove moči. Tudi predno gremo h počitku, upliva jabolko zelo dobro, ker pomiri kri in poblaži razburjenega duha. Jabolka je posebno priporočati tistim, ki veliko in težko delajo z glavo (duševno). Voda iz kuhanih jabolk je zelo dobra proti bolečinam v vratu in proti hripavosti. Potem, ko smo vžili mastne in mesne jedi (in sploh po vsakem obedu) je zelo priporočljivo z jabolkom pospešiti si prebavljanje in si tako ob enem izčistiti usta od jedilnih ostankov. Slab duh iz ust se odstrani z uživanjem jabolk. Drugače pa jabolka potolajžijo žejo, ker v jabolkih, kakor tudi v drugih sočnih sadovih, imamo izvrsten sok, izvrstno pijačo.

Po čem se spozná starost jajec? -- Raztopi v ednem litru vode 120 gramov kuhinjske soli. V to tekočino položi jajce, katero imaš preskusiti. Če je popolnoma sveže, še od tistega dne, bo jajce padlo na dno posode; če je od prejšnjega dne, ne pade na dno; če je tri dni staro, plava v tekočini itd. Bolj ko je staro, toliko višje plava nad dnom.

Pravila gledé zadržanja z domačimi živalmi. -- Bodi živali prijatelj in ne mučitelj. -- Skrbi v hlevu za snažnost in red, in pokončaj mrčes. -- V vsakem letnem času skrbi v hlevu za dober, čist zrak, za svetlobo in pa, da je hlev za živino zadosti prostoren. -- Pri krmljenju živine drži se vedno gotovega časa in gotove mere. Skrbi za zdravo klajo in čisto pitno vodo. -- Čisti vsak dan jasli, korita in posode, iz katerih žre živina, enako čisti tudi posodo za vodo, ker s tem preprečiš marsikatero bolezen. -- Posoda za mleko naj bo vedno čista in svetla. Predno začneš molziti, umij si roke, in očisti vsakokrat tudi vimena živali, katere molžeš. -- Živino drži kolikor mogoče čisto in snažno; živina bo bolj rastla in uspevala, pa rastla bo tudi vrednost živine. -- Kadar snažiš živno, glej, ali morebiti kje ne boleha. -- Privoščji živali potrební počitek in skrbi, da bo počivala in spala na dobri stelji. -- Večkrat preskusi uprego, ali se prav prilega, da ne trpi žival pri delu zaradi slabe uprege. -- Po zimi, predno daš konju uzdo v gobec, segrej jo nekoliko v topli vodi, ali pa s tem, da jo drgneš. S tem obvaruješ konja boleznih ran v gobcu, samega sebe pa obvaruješ škode. -- Bič rabi kolikor mogoče malo; potem ti bo žival udana in bo sledila tvojim besedam. -- Če žival zbolí, kar spoznaš najprej pri krmjenju, išči pomoči o pravem času in na pravem mestu. Varuj se mazačev in sleparjev, kajti po njih večkrat poginejo živali. -- Z živalmi, posebno z boječimi in plašljivimi, pa tudi s porednimi, ravnaj potrpežljivo; tega se drži zmiraj, tudi ko daš žival podkovati. Pridobljeno zaupanje odstrani marsikatero trmo in slabo lastnost pri živalih.

Kako se odpravi mrčes iz kleti? -- Če hočeš iz kleti odpraviti mrčes, kakor stonožce in druge živalice, ki se tam tako rade nahajajo, postavi v kleti na raznih mestih brezove metle po konci. Ta mrčes zelo rad poišče te metle in se skriva v njih. Od časa do časa otreseš te metle in pohodiš živalice, ki padejo iz njih, ali pa jih otreseš v vrelo vodo, ter se tako brez truda in stroškov znebiš teh neljubih gostov v svoji kleti.

Kako očistimo pozlačene okvirje? -- Vzameš okvir in potegneš po njem z gobo, namočeno v jesi-hu; tako ga pustiš pet minut v miru, potem ga obli-ješ z mrzlo vodo in ga postaviš h gorki peči, da se posuši. Nikoli ne smemo okvirjev sušiti s cunjami.

Mrzle kopeli za noge. -- Kdor ima navadno mrzle noge in trpi na glavobolu, si proti temu najboljše pomaga s tem, da vzame mrzle kopeli na noge. Voda, v kateri si krepko ribljeno nogo ob nogi, dokler se ne ugrejejo, ima stati v posodi 2 cm visoko. V vodi si treba noge ribati samo nekaj minut. Najprimernejši čas zato je, predno gremo v posteljo.

Svarilo ženam. -- Splošna navada pri ženskah je, da niti sukanca ali cvirna stavijo v usta in konce zmočijo in zgrizejo z zobmi, da jih ošpičijo in tako lažje utaknejo v iglo. To je nevarno, ker nekatere barve, ki se rabijo za barvanje sukanca ali cvirna, so že same na sebi strupene; potem pa namakajo in obtežujejo svilo in posebno svilnati sukanec s svin-cem ali z živim srebrom, zato da bi svila pridobila na teži. Če pridejo tudi majhne množine teh strupov v želodec, tedaj si žena, ki vedno v ustih moči in ogriznje sukanec ali cvirni, lahko resno oškoduje svoje zdravje; in marsikatera dostikrat niti ne ve, odkod prihaja to, da jo želodec boli in da se slabo počuti.

Deset pravil

za vsakega, ki bi rad dobro izhajal v življenju.

1. Kar moreš storiti danes, ne odlašaj na jutri.
2. Stori sam, kar moreš sam storiti, in ne nadeluj drugih.
3. Ne razpolagaj z denarjem katerega še nimaš.
4. Ne kupi nepotrebnih reči, ker so odber kup.
5. Preveznost je dražja kakor lakota, žeja in mraz.
6. Nikoli se človek ne kesa, da je premalo jedel.
7. Nič ni težko, kar človek rad stori.
8. Velikokrat povzročijo skrb in bridkost zla, ki nikoli ne pridejo.
9. Razmotrivaj vse od dobre strani.
10. Kadar si jezen, štej do deset, predno spregovoriš; če si zelo jezen, štej do sto.

Za kratek čas.

»No, Jakec,« je vprašal učitelj, »povej mi, koliko je 7 + 7?«

»14, gospod učitelj.«

»Dobro. In 8 + 8?« = »16.« -- »Tudi dobro. In zdaj, koliko je polovica od 14?« = »7.« -- »In polovica od 16?« = »8.« seveda!«

»In ... polovica vd 15?«

Jakec je izbulil svoje oči, obraz se mu je podaljšal, za ušesi se je praskal in rekel počasi:

»Na, ... zdaj ste me pa lepo ujeli! Če rečem 7, je premalo, če rečem 8, je preveč!«

Ta je dobil po nosu. -- Duhovnik je prišel na postaji h kasi, kjer so se izdajali listki. Velika množica ljudi je stala tam naokoli, edni z denarjem, drugi s torbico v roki. Mlad gospod je hotel zaničevati duhovnika in zato je rekel glasno: »Tukaj stojimo vsi, kakor pri spovednici, vsak s svojim denarjem v roki.« Tedaj je vprašal duhovnik: »Ali ste kdaj pri spovedi že kaj plačali?« »Dá, vsakokrat,« je predrzno odgovoril ta zasmehovalec. Takrat mu je pa duhovnik odvrnil: »Tedaj vam pa svetujem, da tega ne pravite tako na glas. Kajti vsakdo ve, da mora pri spovedi denar oddati le tisti, ki je denar ukradel ali pa ljudi osleparil.« Zdaj je mladi gospod utihnil in se umaknil v stran.

Kmečka prebrisanost. -- »Torej, sosed Keber, kako je z našo stavo? Vi ste stavili, da ne boste štirideset dni nič jedli in štirideset noči nič spali, -- ali ostanete pri tem?«

»Gotovo, jaz sem s stavo začel že predvčerajšnjem.«

»No, in kako gre? Ali ne čutite še, da vas muči lakota in spanec?«

»Kaj še! Jaz jem po noči in spim po dnevi.«

Učitelj Baklja je ravno pretepal ednega svojih učencev, ko je v šolo stopil šolski nadzornik. Učitelj se zaradi tega ni dal čisto nič motiti pri tem svojem poslu in je učenca pretepal naprej, dokler mu ni omahnila roka. Potem je porinil učenca skoz vrata z besedami: »Tako, ti ničvredni nepridiprav, zdaj pojdi k svoji materi in povej ji, da si jih zopet dobil s palico.« Nadzornik je kar strmel nad učiteljevo brezobzirnostjo in pa tudi, kako je ta sicer vestni učitelj v njegovi navzočnosti prestopil predpise gledé kaznovanja otrok. »Kaj pa bo, gospod učitelj,« je slednjič jezno vprašal nadzornik, »če pride mati tega otroka k meni in se pritoži čez Vas?« -- »Ven jo vrzite, gospod nadzornik!« -- »Tako! In če pride potem oče, kaj pa potem?« -- »O, le brez skrbi bodite, gospod nadzornik, ta ne pride!« -- »Odkod pa veste vi to tako za gotovo?« -- »No, gospod nadzornik, oče tega malopridneža -- sem jaz!«

Lepa uljudnost. -- Profesor Kocen, ki je znan po svojih zemljevidih in atlantih, je prišel nekoč, ko je služboval v Gorici, v gnečo pred kavarno Europa na Travniku. Proti njemu je tiščal mlad avstrijski oficirček in rekel ošabno: »Jaz se ne umaknem vsakemu oslu.«

»Jaz pa rad,« je odgovoril profesor in se porinil v stran.

Česa nima in ne more dobiti Rotšild pri vsem svojem bogastvu? -- Berač je rekel svojemu tovarišu: »Ti, jaz imam nekaj v žepu, česar ne more dobiti Rotšild pri vsem svojem denarju!« -- »Pojdi no, nikar ne govori takih neumnosti,« ga je zmerjal drugi, »kaj pa je to?« -- »Ubožni list,« se je odrezal prvi berač.

Čudno. -- Neki šaljivi župnik je rekel: »Ko stojim ob nedeljah na prižnici in opazujem dragocena oblačila svojih faranov, njih nove obleke, njih klobuke, okrašene s peresi, tedaj se poprašujem: kje so pa danes ubogi? Kadar pa odprem po pridigi mošnjo za miloščino in preštevam tisto malo drobiža, ki se je nabralo, tedaj se pa poprašujem: kje so pa danes bili bogati!«

To bi bilo res hudo. -- Hufeland, znamenit berlinski zdravnik se je enkrat izrazil: »Hudo je, če morajo ljudje kašljati, ako jim kaj neprimernega pride v grlo. Če bi pa morali kašljati tudi takrat, kadar jim kaj neprimernega pride iz grla, tedaj bi pa kašljanja nikoli ne bilo ne konca ne kraja.«

Čevljarji vajenc in gospodinja (pri kosilu). -- »Vilček, zakaj pa ne ješ mesa?« -- »Meso je še prevroče, gospodinja.« -- »No, saj ga lahko pihaš!« -- »Dá, pa se bojim, da mi odleti.«

Nepotreben strah. -- »Ti si vendar imel dobro službo, zakaj si torej ušel?« -- »Zaradi hrane.« -- »Kako je to mogoče?« -- »Glej, najprej je crknilo tele; to tele so osolili in mi smo je dobivali za hrano.« -- »No, to res ni bilo lepo!« -- »Potem je poginila svinja, to so tudi osolili in mi smo to morali jesti.« -- »No, to pa tudi ni bilo tečno!« -- »Vidiš, pa prišlo je še lužje; včeraj je umrla tašča ...« -- »No, in?« -- »Jaz nisem mogel več vzdržati; kakor hitro je izdihnila, sem ušel!«

Iz šole. -- »Karliček,« vpraša učitelj, »koliko je polovica od 20?« -- »Karliček molči.« -- »Pomisli malo: dva moža vzameta 20 lir in si jih razdelita na polovico. Koliko dobi vsak?« -- »Kakih 14 dnij,« go-spod učitelj.«

Na obeh straneh. Na Dunaju se je nekoč pripetil sledeči dogodek. V trgovino za cvetlice je prišel gospod in naročil tam mrtvaški venec ter rekel, naj napravijo na traku napis: »Počivaj s la d k o!« na obeh straneh. Trgovska učenka, ki je sprejela naročilo, je to naročilo tudi takoj izvršila. Nemalo pa se je začudil naročitelj, ko je prišel po venec in zagledal na traku napis: »Počivaj s la d k o na obeh straneh!« Se ve, da se ni moglo rabiti tega traku s takim napisom.

»Srečni« mož. V nekem pariškem listu je stala naslednja zgodba: Mlad gospod je poročil bogato, a strahovito grdo gospo. Kmalu po poroki sreča svojega prijatelja iz mladih let, katerega ni bil že dolgo videl. Pove mu, da se je poročil in pravi nazadnje: »Pridi jutri k meni na čaj, boš spoznal mojo ženo!« Prijatelj pride točno ob določeni uri, pa kar prestrašen odstopi, ko zagleda domačo gospo; tako grde si je vendar ni predstavljal. Potem ko je gospod svojo ženo prijatelju slovesno predstavil, se je ta odstranila, da bi naročila nekoliko pokrepčila. »No, kako sodiš o moji ženi?« vpraša mladi poročeni mož. -- »Če sem prav videl, ima ona edno oko iz stekla?!« odgovori prijatelj. -- »Dá, dá!« -- »In če se ne motim, jeclja tudi nekoliko!« -- »Prav nič se nisi zmotil!« -- »In ona menda tudi nekoliko šepa!« -- »Res je!« -- »In potem sem tudi opazil ... V tistem trenutku je vstopila gospa, in prijatelj je začel govoriti šepetaje, da bi ga gospa ne slišala. Mladi mož pa mu reče: »O, saj lahko govoriš tudi glasneje, ker ona je tudi gluha.«

Drobtine.

Življenje bi bilo bolj veselo, če bi bili ljudje bolj resni.

Ni grozodejstva, da bi ne imelo branitelja, in ni dobrega dela, da bi ne imelo tožitelja in zasramovatelja.

Mnogo laži je treba, da se zakrije resnica.

So ljudje, ki ne morejo spati, če vidijo druge mirno počivati.

Ljudje, ki žive brez vsakega ozira, so podobni veslačem, ki obračajo hrbet tja, kamor veslajo.

Slab vodnik je, ki ga norec ne zasmehuje.

Slabotni odpusti ker mora, močni, ker hoče.

V računih stoje ničle zadaj, v življenju zgoraj.

Če nisi luč, bodi vsaj svečnik.

Največji gluhec je oni, ki noče slišati.

Nasmeh je orožje molčečih.

Metla določi nevesto.

Angleži so od nekdaj na glasu, da so muhasti, a praktični ljudje. Ker so bogati, si lahko privoščijo kako posebnost. Neki angleški bogataš, kateremu sedanja ženska moda ni bila čisto nič všeč, je svaril svojega sina: »Izvoli si dobro gospodinjjo, ne pa našemljene opice, ki se ob metličice spodtakne.«

Sin si ta očetov nauk zapomni prav po besedi. Njegov oče povabi nekoč obilno in jako imenitno družbo na kosilo. Po kosilu, ko so se gostje odpravljali na sprehod, položi sin metlo na stopnjice. »Le pazi!« pravi svojemu prijatelju, ki je zunaj čakal slavne družbe, »ta-le metla mi bo določila nevesto. Ona gospodična, ki bo metlo pobrala, bo moja žena.« Mlade gospice ponosno prestopajo metlo, nekatere se celo spotaknejo ob metličice; slednjič se pripogne mlado dekle, pobere metlo in jo postavi v kot. Bogati sin je spolnil besedo ter snubil deklico. Nikoli mu ni bilo žal; ker ponižna, priprosta, pridna deklica je bila tudi v zakonu izvrstna gospodinja.

Modre besede modrih mož.

Srca so cvetlice; za rahlo padajočo roso so odprte, pred ploho pa se zapirajo. (Jean Paul.)

Dobri učitelji so kakor oblaki neba: v svojih besedah grmé, v svojem življenju svetijo in s svojim delovanjem prinašajo deželi veliko sađu. (Bühning.)

Najneumnejši se najbolj lišpajo; saj so tudi najneumnejše živali, žužki, najbolj pisane. (Jean Paul.)

Tvoj sloves je podoben senci: Večkrat gre pred teboj, večkrat za teboj; včasih je večji, včasih manjši nego ti. (Jean Paul.)

Otroke obvarovati je angeljsko delo.

(Krištof Schmid.)

Kako si obvarujemo zdravje.

1. Preprih je stari strah mnogih bojazljivih duš, povzročij včasih zobobol in revmo; vlažen in zaprt zrak pa, katerega se jih le malo boji, privede počasi a gotovo k -- škrofulozji in jetiki.

2. Kamor ne more solce notri, tja notri pride zdravnik. Hiša brez solnca je obličje brez oči.

3. Če imaš kup gnoja v sobi, je bolj pametno, da ga odstraniš, kakor da sobo večkrat zračiš.

4. Jedi hitro in slabo večiti in pri tem še delati, je brezobzirnost, katere se še pri konju ne sme dovoliti; ta brezobzirnost vodi ljudi na pokopališča.

5. V sobi, polni tobakovega dima in izsajenja, govoriti o izobrazbi in napredku, se pravi: sedeti v luži in govoriti o čistoči.

Božična priloga „Goriške Straže“

Sveti večer.

Sveti večer je, -- gledajo zvezdice v naše barake: jaslic ni, smeha ni, tihe ni sreče -- žalost le spremlja vse naše korake radost nam vziti le neče.

Sveti večer je, -- angelji pevajo himne nebeške: orgelj ni, zvona ni, lepega petja -- ženejo dušo v brezup ure teške, tico v viharju, ki nima zavetja.

Sveti večer je, -- Jezus prihaja v nebeški prelesti v hlevček med tvoje podrte zidove: skloni se k Njemu v veliki bolesti sreča iz jaslic se tebi odzove!

Dom en.

Fr. Ločniškar:

V svetem miru božične noči...

Veliko kmetsko izbo obseva slaboten plamen svetilke. Nenavadno gorko je v sobi in tiho kot v grobu. Edina stenska ura moti to sveto tišino s svojim enakomernim tiktakanjem podobnim stopinjam večnega popotnika.

V izbinem kotu stoji ogromna kmetska peč. Dve postavi sedita v zapečkih, vsaka na enem kraju; pol dremljeta, pol mislita.

Sveti večer je.

Oznanjajo ga že zvonovi, brneči čez polja samotna, oznanja ga vsa narava v svečani tišini in srca človeška v globokopokojnem miru... Zunaj pada sneg, tiho, boječe.

V sobi bije ura polnoči. Moška postava v zapečku se zgane in pogleda po sobi.

»Polnoči je, Marjeta.«

»Slišim.«

Zopet tiho.

»Popravila bi luč pri jaslicah; slabo že sveti,« pretrga tišino zopet oče Gorjan, obrnjen proti ženi.

»Pa bom!« In odšla je ženica pred jaslice, popravila luč in sedla zopet za peč, šepetaje tiho molitev.

K polnočnici nista mogla nocoj. Slaba pot je, cerkev oddaljena, onadva pa stara in sama v hiši, čisto sama...

Petinsštirideset let živita skupaj in prvo božično noč sta tako zapuščena. Lansko leto se sta imela vsaj hčer Marijo, najmlajšega preostalega otroka, a umrla je še ta nenadne smrti.

Oba imata nocoj iste misli, a ne govorita. Pretežke so misli, da bi mogle na dan. V srcu žive kot živ ogenj pod mrtvim pepelom.

Zunaj je zapihal veter. Prinašal je odnekod slaboten odmev zvonov -- kot oddaljen spomin, prinašajoč tih pozdrav...

In oglasil se je zopet oče Gorjan: »Kdaj je že Anton zadnjikrat pisal?« -- »Malo pred Božičem je bilo; osem dni. Zdaj je štiri leta od tega.« -- »Pa ni nič slutil? Kaj je pisal?« -- »Slutil, slutil.« vzdihne ženica. »Vsaj en Božič bi rad še preživel z Vami,« tako je pisal. »Pa naj bo potem kar hoče, samo, da bi Vas še enkrat pozdravil in se poslovil od vsega, kar mi je bilo kdaj ljubo in drago.« Tako je pisal; osem dni nato smo dobili drugo pisanje...

In zopet sta se zamislila oba. V duhu sta se preselila na žalostne vrhove zasneženih Karpatov. Tisoči grobov pokrivajo tam ljubezen tisočih mater, očetov... Med temi mučeniki spava tudi Gorjanov Anton.

In zopet je prekinil molk Gorjan: »In Jože? Kateri čas je bilo, ko smo dobili tisto sporočilo?« Žena odgovarja: »To je bilo o ževti. Sporočal nam je, da bicer hudo ranjen, vendar še piše sam. Toliko pri moči je bil. Ležal je med samimi Ogrji in nihče ga ni razumel, niti zdravniki ne. Upal je, da do Božiča ozdravi in dobi kratek dopust za praznike. Drugi teden za tem je prišlo pa pisanje iz bolnišnice in niti k pogrebu nismo mogli več...«

Ženica se je sklonila nižje, starček je pokašljal. Zunaj pa je zapihal veter močnejše in prijetno motil mrtvaško tišino v sobi...

Redko sta govorila Gorjan in njegova žena o svojih otrokih. Prevelika rana je bila za nju izguba najdražjega, in nista je hotela obnavljati. A na tihem, v vsakem srcu posebej, je glodal črv žalosti neprestano.

Delala sta včasih po cele ure skupaj, a nihče ni izpregovoril. Mislila sta pa oba isto in vedela za to.

Lepo posestvo je imel Gorjan. Hleve in kašče vedno polne, nad hišo pa so šumeli veličastni, nedotaknjeni gozdovi, čakajoči veselja novega gospodarja. Gorjan ni hotel sekati. Imel je dovolj drugih dohodkov, ki mu jih je naklanjalo varčno in razumno gospodarstvo.

Gorjan je hotel ravno oddati posestvo sinu, pa se je pričela vojna.

Šel je najprej starejši sin in padel. Za njim mlajši in podlegel ranam na Ogerskem. Isto leto mu je

umrla še edina oči, gredoča iz cerkve, zadeta od kapi.

Zdaj sta sama z ženo, oba stara čez sedemdeset let.

Prvi Božič obhajata osamljena. Rajša bi videla, da bi ga ne. Predrenak je za nju, čeravno živi v njunih srcih živo upanje po boljšem življenju, kjer ne bo več skrbi in bridkosti. Ves njiju trud z delom, ki jima je bil včasih v veselje, se jima zdi sedaj odveč. Komu bi naj delala? Dalnjim sorodnikom? Še prepirali bi se ob njunem svežem grobu, ker bi se vsake-mu dozdevalo, da je dobil premalo...

Take in enake misli so ju obhajale neprestano. Zlasti nocoj so šle misli vsekrižem po glavi, zdaj o dalnjih grobovih, zdaj o usodi njune ljubljene domačije, te svete zemlje, ki sta jo negovala s tako ljubeznijo vse dni življenja...

Sosedje so prihajali že od polnočnice, Gorjan in Gorjanka pa sta še vedno slonela za pečjo. Preveč sta se zamislila v svojo usodo.

»Spat bo treba,« pravi Gorjanka. »Mislim iti k prvi maši, če ni sneg popolnoma zapadel.«

»Pojdemo. Še nekaj bi povedal...« reče Gorjan.

»Boš pa jutri, pozno je že.«

»Imam nekaj posebnega. Ta noč mi je prinesla to misel, naj se uresniči nocoj.«

»Kaj ti je padlo zopet v glavo? Preveč misliš in skrbiš,« pravi Gorjanka in vzdihne.

»Ne bom več skrbel. Rešiti se hočem tega, rešiti pozemeljskih skrbi. Dovolj sem jih imel. Moje nade se niso uresničile, božja volja hoče drugače. Morda je to za naš duševni blagor boljše. -- Nocojšnjo misel pa hočem uresničiti, morda mi jo je poslalo samo nebo v tej sveti noči v najino tolažbo in srečo drugih.«

»Kaj misliš?« vpraša žena začudeno. Gorjan se skloni pokonci in nasloni na zid. Iz njegovih oči žari navdušenje, glas mu je mladeniški, proroški:

»Najino življenje, Marjeta, se bliža zatonu. Morda bova danes leto tudi midva s sinoma in hčerjo na večnem dopustu.«

Skrbi me premoženje, posestvo. V njem so pokopane moje moči, moja kri. Za najljubše sem je hranil, za svoje otroke. Teh ni več. Kaj z njim? Bližnjih sorodnikov nimamo. Dalnjim? Čudni ljudje so to. Že danes se pripravajo; nevoščljivi bodo drug druge-mu. Če daš vsem enako, bodo zopet računali, kdo je za korak bližji sorodnik in omadeževali bodo naš spomin.

Drugo misel mi je rodila ta noč.

Pred kratkim sem bral v naših listih, da se je ustanovilo za naše pokrajine društvo »Naš dom«. Podpiralo bo sirote v vojni padlih, skrbelo za učeco se deco naše krvi in izdajalo knjige za naš narod. Vse premoženje prepustim temu društvu, odštevši kapital za ustanovne maše naši družini. Povej, Marjeta, ali bi ne bilo to prav? Premisli, koliko hvaležnih src se bo spominjalo nas in kako bo ves narod hvaležen za duševno hrano, ki sva mu jo tudi midva poskrbela po svoji moči. To bo kapital, ki bo hrana dušam... Nocojšnja noč ga je ustanovila, božje Dete mu je kumovalo...

»Sam Bog ti je dal to misel. Naredi jutri kar testament, ker ne vemo ne ure ne dneva... Tudi jaz bom mirnejša in lažje bom skrbelo za svoj dušni blagor, če sem enkrat rešena teh pozemeljskih skrbi,« reče žena.

Naredim ga še nocoj. Ti pojdi spat, če misliš k prvi maši. Napisal bom prav kratko.«

Žena se je odpravila spat v čumnato. Lahek je bil nocoj njen korak, saj je živela samo še duša, telo se je iznebilo zemeljskih bremen.

Oče Gorjan pa je sedel k mizi, prižgal luč ter pripravil pisalno orodje. In napisal je svojo oporoko: »Svojo nevredno dušo izročam v Tvoje roke, moj Bog, trudno telo materi -- zemlji slovenski, svoje posvetno premoženje pa tebi moj ljubljeni narod...«

Pero je drsalo dalje, naštevajoč podrobnosti, in obstalo.

Pred Gorjanom je ležala podpisana oporoka. Njegov obraz je bil miren, blažen. In v trudnih očeh je ležalo nekaj -- kot sveti mir božične noči...

Oskar Wilde:

Dobrodelnik.

Iz angleščine preložil Alojzij Gradnik.

Bila je noč. On pa je bil sam. In videl je v daljavi zidovje okroglega mesta in se je napotil proti mestu.

In ko je prišel bliže, je slišal v mestu korake rajajočih nog in smeh veselih ust in glasen šum mnogih plunk.

In potrkal je na vrata in vratar Mu je odprl.

In videl je hišo, ki je bila iz mramorja in je imela odzunaj prekrasne mramornate stebre. Po stebrih so visele girlande in odznotraj in odzunaj so gorele cedrove plamenice. In vstopil je v hišo.

In ko je šel skozi dvorano iz halcedona in dvorano iz jaspisa in je prišel v slavnostno dvorano, je videl ležati na blazinah iz škrlata človeka, ki so mu bili lasje ovenčani z rdečimi rožami in ustnice rdeče od vina.

In stopil je k njemu in ga potrepal po ramenih in mu rekel: »Zakaj živiš tako?«

In mladenič se je okrenil in Ga spoznal in je odgovoril in mu rekel: »Ali nekdaj sem bil gobav in ti si me ozdravel. Kako naj sicer živim?«

In On je stopil iz hiše in je šel zopet po cesti.

In čez nekaj hipov je zagledal žensko, ki so ji obličje in oblačila bila nalepotičena in obuvala okrašena z biseri. In za njo je stopal počasi, kakor lovec, mladenič v oblačilu dvojne barve. In obličje ženske je bilo ko prekrasno obličje boginje in oči mladeničeve so žarele od poželjenja.

In pospešil je korake in se dotaknil rok mladeničevih in mu rekel: »Zakaj gledaš na to žensko in na takšen način?«

In mladenič se je okrenil in Ga je spoznal in rekel: »Ali nekdaj sem bil slep in ti si storil, da sem izpregledal. Kaj naj sicer gledam?«

In odhitel je dalje in se dotaknil nalepotičenega oblačila ženske in ji rekel: »Ali ni druge poti, da bi hodila po nji, nego pot greha?«

In ženska se je okrenila in Ga spoznala in se je nasmejala in rekla: »Ali ti si mi odpustil moje grehe, in ta pot je prijetna pot.«

In je šel ven iz mesta.

In ko je prišel ven iz mesta, je zagledal sedečega kraj ceste mladeniča, ki je plakal.

In stopil je k njemu in se dotaknil dolgih kodrov njegovih las in mu rekel: »Zakaj plakaš?«

In mladenič je pogledal in Ga spoznal in mu odgovoril: »Ali nekdaj sem bil mrtev, in ti si me obudil od mrtvih. Kaj naj sicer delam, kakor da plakam?«

Solze.

Težko mi je moje srcé,
ko gledam po svetu pred sé,
in vidim pred sabo otroka,
da mlo solzi se in joka. --
Še težje je meni srce,
ko gledam cvetoče dekle,
ki v srčni bolesti se vije
in solze obupnosti lije. --
In bolj še težj me srcé,
ko gledam potrto žené,
ki v boli obraz si zakriva
in solze bridkosti preliwa;
I meni v oči mi priplava
in solza v očeh mi zigrava.
Ko zrem pa pred sabo možá,
ki tok ga zaliva solzá,
rojenih iz srčne bolesti,
točenih v žalni goresti,
tedaj se mi stiska srcé,
v oči pa ne stisne solzé,
le záse mi v prsih jih toči
in poka in hoče, da poči...

Ciril Strahota.

Prava ljubezen.

Na Kitajskem je živela 18letna deklica; po svojem običaju sklenejo stariši prodati jo v zakon. Ženin, ki največ plača, jo dobi. Deklica pa je ljubila nekoga ubogega mladeniča. Stariši jo obljubijo bogatemu fantu, ki bi jim plačal veliko svoto. Pa prišel je še eden in se ponudil za ženina; tako je imela deklica voliti med tremi ženini, in med njimi je nastalo sovraštvo. Deklico pripeljejo pred sodnika, da razsodi.

»Ti,« pravi sodnik, »ti nesrečna deklica, zaradi tebe nastane zdaj sovraštvo med tremi družinami. Ali ni boljše, da ti umrješ, kakor pa da bi se ljudje sovražili? Morebiti se bodo zaradi tebe še pobijali! Ali bi ti ne hotela umreti prostovoljno.«

In deklica je mirno odgovorila: »Zgodi se Vaša volja!«

Sodnik pripravi strupeno krogeljico, da jo dekle zavžije in umrje. Slovesno in kakor mučenica se ima potem pokopati. Deklico, blede in trepetajočo peljejo v malo sobico in čakajo, da tam umrje.

»Kateri izmed vas treh ženinov,« vpraša sodnik, »prevzame mrtvo deklico da jo pokoplje?« -- Oba bogata ženina se prestrašeno spogledata. »Jaz ne!« -- »Jaz ne!« pravita oba in se oddaljita.

Ubogí ženin pa pravi ves solzan: »Jaz si jo spravim v nosilnici domov in jo slovesno pokopljem. Moje sveto spoštovanje do nje ne neha tudi po smrti!«

Toda deklica -- ni umrla. Za sedem dnij je bila poroka z ubogim ženinom. Zviti sodnik je bil dal deklici le neškodljivo krogeljico sladkorja, da bi spoznal med temi tremi ženini pravo ljubezen, ki je bila plačana z veselo proko.

Naši narodni običaji o Božiču.

Žalostno je, da med našim narodom leto za leto bolj izginjajo naši lepi narodni običaji. Bati se je, da bo z rodnom, ki zdaj stopa proti mežnikom človeškega življenja, izginito še to, kar je ostalo kot spomin na tako globoko čustvovanje našega naroda.

Slovenci smo sploh preveč dovzetni za vse, kar je tuje, čeravno imamo doma vse kaj boljšega in lepšega in -- kar je tudi pomembno za naš izmozgani narod -- cenejšega.

V mislih imam tu posebno naše stare častiljive božične jaslice.

Postavljanje jaslic se med našim ljudstvom vedno bolj opušta. To pa ne samo po mestih, temveč tudi na deželi. Izpodirva jih božično drevesce, navada, ki je razširjena zlasti med protestantskimi Nemci. Od tam smo jo dobili tudi mi.

Oglejmo si vrednost teh dveh navad najprej z ozirom na duševno, srčno čustvovanje onih, ki so jim namenjene.

Spomnimo se, s kakim veseljem smo kot otroci iztikali za zelenim mahom po travnikih in gozdih! Ne mrz, ne sneg nas ni odvrnil od tega dela. -- In potem to strokovnjaško preudarjanje, kako bodo stalj pastirci z ovčkami, da se vsi vidijo in kralji na konjih v ozadju, nad njimi v ozračju -- na tanki niti privezana pa zvezda - vodnica. Bolj v podnožju zelenega hrička pa hlevček z drobnim Jezusom, Marijo in Jožefom poleg oslička.

Ali ni pogled na to ubožno družbo vzbujal v nas sočutja in svečanega razpoloženja? Vsak pastirček nas je zanimal in kralji so nam pripovedovali čudežne reči o daljnjih, neznanih deželah, skozi katere so potovali.

Hodili smo po hišah in ocenjevali, kdo je lepše dovršil svoje delo. Vsako napako smo izsledili. Tako lepo smo uredili vse, da smo se čudili sami sebi. Ali se nam ni pri tem vzbujal tudi čut za vnanjo lepoto?

Potem pa tisti prti pred jaslicami! Tega ni znal vsak narediti. Kupili smo jih za mal denar pri najboljših izdelovalcih. Koliko lepih narodnih okraskov je bilo v teh izdelkih, to že danes raziskujejo ljubitelji narodne umetnosti. Toda ti domači umetniki izumirajo in z njimi odhaja v grob in pozabljen je precejšen kos naše narodove umetniške duše. Novi rod se ne zanima več za to, preveč se je oddaljil od svojega naroda. Vidi le vnanji blesk, duša umira...

Na drugi strani vpeljujejo pri nas iz tujine zanešena božična drevesca. Okrasijo jih z umetnim snegom (pavlo), raznobarnimi trakovi, pozlačenimi oreščki, sladčicami itd. Kako je to vse nenaravno, vse ponarejeno! Edino blesk lučic bi še nekaj vplival.

Toda kje je duša tega večera? Kje je ubogo dete, počivajoč prvo noč življenja v ubožnih jaslicah? Ni ga. Duše ni, le vnanji blesk in bahatost. Tu prinaša Jezus darove v obliki nezdravih sladčic, bombonov itd. z drugimi, morda potrebnimi predmeti. Pri jaslicah pa se nasprotno žrtvuje otrok za novorojeno Dete in on njemu poklanja svoje najboljšje umetniške moči, svoje sočutje in svojo ljubezen.

Ali ne vidimo tu globoke razlike v verskem čustvovanju dveh narodov? kateremu daste prednost, sodite sami.

Jaslice sicer niso izum našega naroda, a ukoreninile so se pri nas tako, da jih lahko štejemo za svoje; zlasti zaradi prtov, ki so večkrat popolnoma samostojno narodno delo, z vsemi tistimi značilnimi rožami, zvezdicami in drugimi okraski, kakoršnih ne najdemo v ljudskih izdelkih drugih narodov.

Kot rečeno, so jaslice veliko primernejše čustvovanje našega naroda kot razkošno božično drevesce. To naj ostane kvečjemu po mestih -- ker je že tako naavda -- dežela pa naj ohrani naš stari slovenski značaj, ki tudi ni tako potraten.

Božični večer igra zelo veliko ulogo pri našem narodu. Imeli smo nešteto vraž, ki so pa po večini izginito. Ohranjene so le še v zapiskih.

Med navadami je ohranjeno sempatja še polaganje poprtnjaka na mizo o Božiču, novem letu in na dan sv. Treh kraljev.

Po nekaterih krajih na Kranjskem dajejo po polnočni maši živini koščke poprtnjaka, v spomin, da je tudi ob Kristusovem rojstvu čula živina.

Poprtnjak Treh kraljev okrase dekleta s testem tako, da upodobijo te svetnike z njihovo zvezdo. Gospodinje krmijo ta dan z drobtinami tega poprtnjaka svoje kokoši. Natrosijo jim drobtine v velik obroč (ali kaj podobnega, v obliki obroča), da skupaj zobljajo in da bi zato tudi celo leto nesle skupaj, v enem gnezdu.

Ostanek tega poprtnjaka hranijo dekleta do pusta, če se niso prej omožile. Ako se pa katera omoži, pride ta kos poprtnjaka na ženitovansko mizo.

Naši zvonovi!

Čudno usodo so imeli ti naši zvonovi. Danes jih ni več. Brezsrčna vojna tudi njim ni prizanesla.

In mrtvi so prazniki, ni več one svečanosti na njih kot prejšnje čase. Ona pritrkavanja v vseh različnih izpremenbah starega mojstra cerkvenika so umrla za vedno. Ni zvonov, ni mojstra. Zvonovi so peli zadnjo pesem nedolžnim žrtvam na vojnih poljanah, oblikovani v topove. (?) Cerkvjenika je vzela beda vojnih let.

Dobro še pomnim, kdaj smo dobili te zvonove in kako smo prišli do njih.

V naši vasi je živela bogata vdova brez otrok. Bogatinka je bila to in čudna ženska. Posli so se menjavali pri njej vsako leto. Kdo pa naj bi bil ostal pri tej skupulji? Plačala je že še, toda delati je bilo treba pri Kremenki kakor v ameriškem rudniku. Ljudje so trpeli kot črna živina, in narejenega ni bilo nikdar dovolj. Ženska je vedno godrnjala in razsajala po njivah in hlevih. Bila je kot živ ogenj. Zdaj je bila na njivi, v tem hipu že v gozdu in v hlevu. Švigala je semtertje, kakor bi jo preganjal zli duh. Lenuhov Kremenka ni trpela, pa tudi sama ni mirovala nikdar.

Njeno bogastvo pa se je kupičilo, da so jo zavdali vsi. Dobila je v svojem petdesetem letu celo snubca, ki se je polakomnil njenega bogastva. Napodila ga je pri prvi besedi z metlo in ni se oglasil več. Berači so se ogibali njene hiše.

»Ne poznam te,« je rekla skoro vsakemu, »morda imaš več kakor jaz, saj služiš vsak dan. Sami lenuhi ste in potepi; delal bi bil mlad kakor sem jaz. Pa ne pridi me še drugič nadlegovat!«

Zgodilo pa se je tudi, da je revni vdovi, ki je ležala bolna doma in prišla v hudo revščino, peljala blago z vozom.

»To poznam,« je rekla. »Miha, pelji ji tele vreče, pa glej, da mi medpotoma kaj ne prodaš! Ne zaupam nikomur nič, tudi tebi ne, da veš!«

Čudna ženska je bila, uganjka devetim faram. Ko je umirala, je zaželela duhovnika in župana. Uravnala je naprej dušne, potem pa telesne zadeve. In čudili so se ljudje, ko so izvedeli za njeno poslednjo voljo. Večino svojega premoženja je naklonila siromakom.

Takole je naročala: »Zdaj me ne bodo več nadlegovali ti pestopači. Vem, da niso vsi taki, a kdo jih pozna? Pa daj denar slabemu človeku, da bo delal še lažje slabo! Jaz nisem hotela mešati sveta, zato imejte vse skupaj vi v rokah, gospod župan. Ampak, da boste podpirali v resnici potrebne, ne postopajte! Povem vam, če se ne boste ravnali po mojem ukazu, da vas bom hodila še iz groba strašiti. Dajte jim z obrestmi, kar sem jaz zamudila in povejte jim, da Kremenka ni bila tako hudobna kakor je bila natančna. Saj sem imela vedno to voljo v srcu, ki jo danes izyršujem. In vam, gospod župnik, izročam te skrinj, ki je pod mojo posteljo. Železna je in hrani v sebi samo srebro in zlato. Zlato obrnem za sv maše svoji trdi duši, srebro naj pa poje vedno čast vsem dobrim. Potepom pa ne! Dajte to srebro vlti v zvonove, da nam bodo lepše peli. Tako želi Kremenka, ki je bila vedno trdega srca, pa ne hudobnega. Bog mi je pričal!«

Dve solzi, sta spozleli po mrtvaškem licu Kremenke, edini, ki jih je videlo človeštvo.

In čudo je bilo ljudstva pri pogrebu. Še njeni neprijatelji, kruljavi in betežni berači, so prišli kakor na ukaz od vseh strani. Ta dan so bili vsi ti reveži pogoščeni na županov ukaz in nihče ni upal drugega reči o Kremenki kakor besedi: »Čudna ženska!«

Izpolnili so kmalu tudi drugo željo Kremenkin. Pripravili so nove, lepe zvonove, kajti srebra je bilo veliko.

Peli so v njen in vsem dobrim v spomin.

Prišla pa je vojna in z njo zlo na svet. Sneli so tudi naše zvonove. Želeli smo, da bi živela tiste dni Kremenka. Ona bi tega ne bila pustila, pa naj bi prišli ponje sami rablji.

A vzeli so jih in onečastili tudi njen spomin.

Iz dobe junaštva.

(Prосто po raznih virih.)

Leta 1871. je izsilila Nemčija od premagane Francije v frankobrodski mirovni pogodbi, da ji je ta odstopila Alzacijo in Loreno, deželi ob levem bregu Rena. S krvavečim srcem je gledalo prebivalstvo francoske narodnosti, kako se širi Nemeč po njih rodni zemlji. S krvavečim srcem so bivši poslanci zgubljenih dežel jemali v Parizu slovo od matere domovine vedoč, da gredo v sužnost oholega Nemca. Zavedali so se trde in bridke usode svojih ljubljnih pokrajin -- a obupali niso. Vložili so na narodni skupščini v Bordô-u slovesni protest proti vnebovpijoči krivici, ki se je izvršila nad njih narodom in nad njih domovino. Poslanec Keler je z vsem glasom zaklical pri tem zborovanju: »Obračam se do Boga, maščevalca vseh krivic, obračam se do naših potomec, ki nas bodo enkrat sodili, obračam se do vseh narodov Evrope, ki ne morejo pripustiti, da bi se nas venomer prodajalo kot navadno žival, obračam se do meča vseh pravicoljubnih ljudstev, da bi kar najhitreje razsekjal ta sramotni frankobrodski mir.«

Nemeč pa je kljub temu glasnemu svarilu gospodaril po svoje; saj ni imel čuta za pravico. Mašil si je oči in ušesa, da bi ne videl, kako ga ljudstvo v zasedenih pokrajinah zaničuje, kako ga z jezo v srcu in s škripanjem zob le trpi med seboj, kako čaka samo prilike, da bi se otrslo nemeškega jarma. Poročila iz zasedenih dežel v Nemčijo so se glasila vedno ugoda, kajti nemeško ljudstvo ni smelo vedeti, da ste dve deželi na skrajnem zahodu nemeške države zaslužjeni, da so pesti tamkajšnjega ljudstva stisnjene, da iz njih oči švigajo bliski sovraštva na nemeško soldatesko. Nemeško ljudstvo ni smelo vedeti, da je toliko zapeljivih novih državljanzv krvavih od težkih okov, da so ječe v Metz in Thionvillu polne Alzacianov in Lorencev; nemeško ljudstvo je moralo živeti v veri, da so novopridobljeni državljani patriotje prve vrste, ki ob vsakem narodnem prazniku in soprazniku zagrnejo svoja mesta, sela in vasi v črno-zolto-rudeča pregrinjala. Nemeško ljudstvo ni smelo vedeti, da je s frankobrodskim mirom položena kal

za novo strašno maščevalno vojsko -- ono je moralo biti uverjeno in prepričano, da je s tem poldrugim milijonom novih državljanov doseglo svoje narodno ujedinenje in svojo varno zahodno mejo.

V tem času je bilo, ko je stopil v vaško šolo v neki lorenski vasi star sivolas učitelj. Bogve kolikokrat je že v svojem življenju prestopil prag te šolske sobe, bogve kolikokrat je gledal pred seboj kodraste glavice svojih učencev skozi velika očala; en sam njegov pogled je zadostoval, da je nastala grobna tihota v zboru teh malih nagajivcev.

Toda danes je njegova hoja drugačna kot navadno, njegov pogled drugačen, drugačen njegov glas, da celo njegova obleka drugačna. Odél si je bil novo škarjasto suknjo, obul svoje najboljšje čevlje, se pokril s svojim boljšim visokim in svetlim klobukom. Začuden ga pogledujejo ljudje po vasi, čudijo se mu otroci ob vstopu v šolsko sobo. Ne čudi se mu pa domači župnik, njegov nekdanji sošolec, ker on ve za vzrok te spremembe na prijatelju-učitelju. -- Prišel je od nemeške oblasti odlok, ki sivolasega, v službi ostarelega učitelja odstavlja zaradi njegovega francoskega mišljenja in napoveduje nastop novega učitelja Nemca, ki bo podučeval francoske otroke v nemeškem duhu. -- Bog sam ve, kaj je čutil starček-učitelj v svojem srcu, ko je bral prvič, drugič, tretjič ta nečloveški odlok.

Danes je zadnji dan, ko ima stari gospod še pravico prestopiti prag šolske sobe -- svojega drugega doma. Zato se je oblekel praznično, da vzame slovo, zato mu je spremenjena hoja, drugačen glas, pogled drugačen, zato mu je debela solza v kotu očesa.

Po končani uvodni molitvi jemljejo otroci računice izpod klopi, kakor navadno ob tej uri. Gospod učitelj tega ne vidi. Pripravijo si zvezke in svinčnike, gospod učitelj tega ne pazi. Čakajo, da bo prvi poklican, naj izpelje domačo nalogo na šolski deski, a gospod učitelj se ne zgane. Za mizo se je vsedel, glavo je naslonil v dlan leve roke, a desnica mu briše solzo iz očesa. Moj Bog, spomini prejšnjih let, bridka sedanost, temna, negotova bodočnost njegove ožje domovine -- to mu jemlje besedo, to mu iztiska solze. Toda treba je porabiti zadnje ure v šoli, treba je presaditi iz starega srca v mlada srca tisto globoko, gorško ljubezen do naroda. Saj to srce bo kmalu strto jenjalo biti, -- a ta mlada srca začenjajo šele živeti -- ona morajo domovino ljubiti, če naj kdaj zasije tej domovini zopet zlata svoboda.

In dvignil se je gospod učitelj in začel govoriti ne o računstvu, ampak o -- domovini, o Franciji. Govoril je o njeni nekdanji slavi, o njeni lepoti, o njenem bogastvu. Govoril je o njenih prijateljih in o njenih sovražnikih. Primerjal je o materi, ki z veliko ljubeznijo objema vse svoje otroke, misli in skrbi le za njih srečo in naklanja največjo pazljivost ter ljubezen ravno najrevnejšim, najbetežnejšim, največje pomoči potrebnim. Govoril je o srcu matere, ki krivavi, ko ji tržejo otroka iz njenega naročja, da bi ga za vedno ločili od nje, da bi ji ga izneverili. Vedno jasnejši je bil njegov glas, vedno živahnjejše njegove kretnje, vedno milejši njegov pogled. O ljubezni do domovin -- Francije je govoril, in te ljubezni polno srce je prekipevalo, da se je ona iz starega, preizkušene srca prelivala v mlada srca njegovih šolarčkov. Niso vsega umeli, kar jim je govoril, a čutili so, kaj jim pravi; za štruno starčevega srca, ki se je oglasila o labudji pesmi domovinske ljubezni, je zabrnelo petdeset strun nedolžnih otroških src. Začutili so, da je Nemeč tujec in da ostane tujec v njih domači vasi, da ostane prava njih mati le domovina Francija. Niso obrnili oči od svojega čitelja, nanj so zrli kot na višje bitje, ki jim govori iz drugega sveta; kot preroku so mu verovali, ko je napovedal po dolgih tužnih dnevih robstva veselo svitlo zarjo odrešenja. -- Gospod učitelj je vzel kredo v roke; niso pričakovali, da jim bo pisal računске naloge na desko. To delo se z današnjim podukom ni skladalo. S tresočo roko je poslavljajoči se vzgojitelj napisal z velikimi črkami čez celo desko:

Evive la France!

Z navdušenostjo so učenci polnih grl zaklicali: Zivela Francija! Hvaležno jih je pogledal gospod učitelj, omahnil je, prijel se za srce in mrtev obležal pred šolsko desko. Srce mu je počilo. Na njegovem grobu mu je prijatelj župnik napisal besede: »Umrl kot žrtev domovinske ljubezni, živi v svojih učencih dalje.«

Dne 9. decembra t. l. pa je francoska državna zbornica najslavesnejše sprejela zopet poslance iz Alzacije in Lorene v svojo sredo. Krivica storjena l. 1871. nad njunimi prebivalci, se je kruto maščevala nad nasilneži - Nemci. Otroci, ki so poslušali poslovilni govor sivolasega učitelja, so danes 60 letni starčki. a zdi se jim, kot da je bilo večer, ko so ob klicu: Eviva la France! videli zdihniti plemenito in preroško dušo svojega vzgojitelja.

Iz otročjih ust.

Neki delavec, ki je bil vdan pijači, pripoveduje zjutraj svoji ženi, kaj se mu je ponoči sanjalo. Videl je, kako so prišle k njemu zapored štiri podgane. Prva je bila tolsta in debela, drugi dve sta bili zelo suhi, in četrta je bila slepa. Mož je bil precej praznoveren in zato so ga te sanje jako vznemirjale. Slišal je praviti, da pomeni nesrečo, če se komu sanja o podganah. Žena mu ni znala razložiti sanj. A njegov mali, bistrumni sinček mu je, kakor Jožef Faraonu, razložil sanje tako: »Velika in debela podgana pomeni debelega gostilničarja, kateremu nosite vi, oče, svoj denar; dve suhi podgani sva midva z materjo, slepa podgana ste pa, oče, vi sami.«

želeli in ki je v sedanjih časih najnujnejša potreba -- ljudska tajništva. Ta urad bi šel našemu ljudstvu ki si premnogokrat ne zna pomagati, v vsakem oziru ra roko, v vprašanih glede vojne odškodnine, podpor, valute, beguncev, rekvizicij, raznovrstnih pr... na razne oblasti itd. Upajmo, da se bo ta načrt res kva-lu uresničil.

Civilni komisariat za goriški okraj nam poroča: Sedaj se nahaja v Trstu nad 500 mornarjev brez vsakega posla, ki žalibog zastoj čakajo, da bi jih kaka ladja sprejela v posadko. Radi tega se svetuje mornariškemu osebju, bivajočemu v deželi, naj ne potuje v doglednem času v Trst.

Smrtna kosa. V zadnjem hipu smo izvedeli žalostno vest, da je g. ravnatelj Viktor Bežek pretekli teden nenadoma preminul v Ljubljani. Pogreb se je vršil v nedeljo. Kakega strokovnjaka smo ž njim izgubili na šolskem polju, ve cela mlajša generacija naših učnih močij. Želimo, da bi kateri izmed kolegov pokojnika v našem listu ocenil njegovo šolsko in književno delovanje. Naj počiva v miru! Preostalim naše iskreno sožalje!

Skandalozne moralne razmere na državnem kolodvoru. Na državnem kolodvoru so glede morale zelo žalostne razmere. Menda služi na kolodvoru na stotine mladih deklet, ki opravljajo razna dela. Revije niso pod nobenim nadzorstvom in zato padajo in padajo. Dokaz: v Solkanu so bila v teku enega meseca 4 nezakonska rojstva, vse te nesrečne matere pa so iz drugih občin, domača dekleta pri tem niso prizadeta. Najhujše pa šele pride. Neka tuja delavka povila je pred več tedni nezakonsko dete in ga vrgla v stranišče. Nedavno so otroci našli mrtvo dete, kjer je ležalo. Nesrečno mater so dobili in jo zaprli, bila je iz Ločnika.

Stariši ne dovolite svojim hčeram take službe, če tudi kaže dobra plača!

Izgubljeno. Neko dekle iz Števerjana je izgubilo dne 16. t. m. na poti iz Raštelja do »Narodne Tiskarne« v Gorici usnjato denarnico z zneskom 40 lir. Pošten najditelj naj prinese izgubljeno v »Narodno Tiskario«, kjer dobi nagrado.

Izgubljeno. Duhovnik, ki se je vozil dne 2. dec. t. l., t. j. predzadnji torek, z vlakom, ki gre ob 10. uri iz Gorice v hribe, je izgubil na postaji Sv. Lucija zavoj, v katerem ste bili dve razpeli in en »Koledar za l. 1920.« Ker je bil omenjeni zavoj deloma cerkvena last, se prosí, da bi poštene najditelj proti 10% najdenini vrnil dotične stvari in sicer na naslov: Cerkevni urad Kamno p. Kobariid. Najdenina se mu slovaško.

O ti avtomobil! Pred par dnevi peljal je Peter Šavle iz Čepovana razno blago iz Gorice domov. Na strmi cesti nad Grgarjem pridrja naproti z vso silo vojaški avtomobil. Voznik se na ovinku ni mogel takoj vmakniti. Avtomobil zadel je v voz in ga vrgel s konjem in voznikom vred čez visok cestni zid. Konj je bil takoj mrtev, voz zdrobljen, blago deloma vničeno, deloma raztreseno, voznik pa na nogah in glavi močno poškodovan. Moža pripeljali so v Čepovan, kjer se zdravi. -- Ali ni pomoči glede avtomobilov?!

Zanimivosti.

Kje so bivali goriški Slovenci v 11. stoletju? Dr. Kos (Gradivo, 3. 224) navaja iz dveh virov dobesedno neko listino, ki se ozira na leto 1086 in ki je spisana najbrže v 15. stoletju. V njej se pripoveduje, da je patriarhov brat Henrik, ki je pozneje sam postal patriarh, odstopil okoli l. 1086 samostanu v Rožacu (pri Korminu razna posestva in desetine. Tu se omenja nebroj slovenskih krajevnih imen iz Goriškega, kar priča, da so tam prebivali pristni Slovenci. Zanimivo je pri tem, da beremo slovenska imena iz vseh delov sedanje Goriške (razven Furlanije), iz Tolminskega, iz Kobariškega, iz Kanalskega, iz Vipavskega, iz Krasa in iz Brd. Iz Tolminskega se omenja: Bovec (Pletium), Sedlo (Sedula), obe Borjani (Boriana) Potoki Potalchi), Kred (Creda), Mlinsko (Melischa), Modrejce (Modrusca), Idrijsko (Idrisca), Livjek (Livina), Idrija ob Bači, Ljubinj. -- Iz Kanalskega čitamo imena: Ročinj (Roncina), Deskle (Descla), Sela; iz goriške okolice: Podgoro (Podogor), Ločnik (Lucenicha); iz Brd se navaja: Muša (Mossa), Šmartno (S. Martini), Kozana (Cosana), Kojško (Culscha), Slovenci to stran Alp še-le pred kratkem naselili. To doline: Renče (Coronrach), Batuje (Buttavia), Lokavec (Locunz), Dornberg (Dorimberg). Na Krasu je dobila rožaška opatija: Sežano (Cesana), Žirje (Siriach), Merče (Merzana), Dane (Danna), Šmarje pod Sežanskim gradom (S. Maria sub castro Cessanae), Križ, Utovlje, Udalacha), Dobravlje (Dobraulichae), Godinje (Codina), Skopo (Skopa), Šepolje (Scopulach), Gabrovico (Gabroviz), Pliskovico (Pliskoviz), Goriansko (Goriano), Vojščico (Vosiza), Opatjeselo (Albacella), Selca (Selzach), Primeri: Muratori Rer. Ital. Script. 16. 40. Ni pač težko iz potvorjenih krajevnih imen razluščiti slovensko jedro imena. Iz te listine same spoznamo torej, da so bivali goriški Slovenci v 11. stoletju skoro po istih pokrajinah kakor še dandanes! Zgodovinska laž je torej, da so se Slovenci to stran Alp še-le pred kratkim naselili. To dejstvo pa dokazuje tudi vztrajnost in žilavost našega plemena. Koliko drugih narodov se je utopilo popolnoma v tujem morju. Slovensko plemo pa še živi in se razvija in sicer skoro v istih mejah, ki jih je imelo spočetka!

Kaj je z bivšim avstrijskim cesarjem Karlom I.? Knez Windschgrätz, ki sedanji čas mnogo potuje, je izjavil nekaterim berlinskim časnikarjem, da

po njegovi misli Karl Habsburški edini vladar, ki ima do ogrskega prestola pravice, katerim se ni nikoli odpovedal. Drugi glasovi, n. pr. »Europa Presse« pa prisojajo političnim krogom iz Budimpešte naslednjo kombinacijo: Karl se bo na Ogrskem zopet prikazal, pa samo zato, da se formalno odpove in odstopi svoje pravice nadvojvodi Jožefu. Po poročilu »Wiener Mittag Zeitung« pa naj bi Karl vodil vladarstvo za mladoletnega sina Otona. Ta list zatrjuje, da je ta kombinacija vseh kraljevski hiši angleški. Na Angleškem pa bi bili za to, naj se Karl kar vrne na Ogrsko.

Bodoče glavno mesto na svetu bo New York, kakor poroča Mc. Kenzie v listu »Daily Mail«. Res šteje dandanes London več kot sedem milijonov prebivalcev proti šestim milijonom prebivalcev v New Yorku, toda l. 1932. bo število prebivalcev v obeh mestih približno enako. V New York se je pa stekalo tekom svetovne vojne zlato vsega sveta in to mesto tvori središče za vsa mednarodna posojila. Zraven tega ima New York najobsežnejšo in najvarnejšo luko na svetu, s čimer se ne more ponašati London.

Prva ženska v angleškem državnem zboru. V volilnem okraju Plymouth-skem je bila izvoljena Lady Astor. Koalicija jo je kandidirala in kot taka je zmagala laburiste in liberalce z ogromno večino glasov. To je torej prva ženska, ki vstopi v westminsterski parlament.

Nezvesti ženi je odgriznil nos. Paskval Colonna iz Palerma je sumil o svoji ženi, da bi mu znala biti nezvesta; bila je to krasna žena, 26ih let. Da bi jo preskušal, se je ta mož nekega dne, ko je bila žena z doma, preoblekel, zakril si obraz z umetno brado in šel takšen po mestu. In res, kmalo je zadelil svojo ženo, ravno ko je zavila v stransko ulico, kjer jo je čakal neki gospod, ki jo je takoj vzel pod pazduho. Tedaj je zavrelo po možu, planil je proti nezvesti, in ubil bi jo bil na mestu, da se ni hitro umaknila s svojim ljubimcem. Na vse to, kakor bi se ne bilo nič zgodilo, se je žena vrnila domov. In takrat je izbruhnil vihar. Premagan od jeze je mož skočil k nezvesti ženi in ji s svojimi ostrimi zobmi z enim ugrizkom popolnoma odgriznil pol nosa. Prvo pomoč je dobila v bolnišnici, rana se ji bo s časom sicer zacelila, a nos ji ne bo zrased in lepa tudi ne bo nikoli več. To je poseben in nov način kazni in maščevanja.

Novo tobačne cene v Jugoslaviji. Kakor doznavamo je uprava monopola vsled povišanja dinarskega kurza izpremenila in pri tem deloma povišala tobačne cene. Cene najbolj znanih vrst in izdelkov so sedaj naslednje: Fini pursičan 1 kg 315 K, najfinejši turški 420 K, najfinejši hercegovski 280 K, fini turški 175 K, hercegovski 140 K, srednjefini turški 96²⁵ K, najfinejši ogrski 56 K. Domači tobak za pipo 21 K. Smotke stanejo po 100 komadov: trabuke 175 K, britanike 175 K, kuba portorike 140 K, portorike 104 K, viržinke 105 K, brazilke 87⁵⁰ K, namešane inozemske 52⁵⁰ K, kratke domače 35 K. Svalčice po 100 pomadov stanejo: egiptovske 45⁵⁰ K, princeze 38⁵⁰ K, dame 21 K, športne 17⁵⁰ K, ogrske 7 K.

Južna Amerika se nas spominja. Prijetno nas je iznenadilo, da smo dobili od naših rojakov v Punta Arenas (Chile, Južna Amerika) njihovo glasilo »Jugoslovanska Domovina«. List je urejevan jako dobro in prinaša osobito novice iz stare domovine, za katero se naši rojaki v daljini z nvađušenjem zanimajo. Pozdravljeni, dragi rojaki in naj se glasilo Vaše Narodne Obrane večkrat nas spomni!

Razdelitev živil. Gospodarski svet v Parizu je sestavil poročilo glede pomanjkanja živil v Evropi za l. 1920. Primakljaj pšenice v vsej Evropi bo znašal približno 200 milijonov stotov; temu nasproti bo pridelal ostali svet za 175 milijonov stotov pšenice več -- kot jo potrebuje -- tako da bo evropska potreba do prihodnje žetve 1920 za silo pokrita. Zedinjene države bodo k temu evropskemu primanjkljaju mogle prispevati s 100 milijoni stotov pšenice.

Družba sv. Mohorja se je preselila že meseca avgusta t. l. iz Celovca v Prevalje pri Pliberku, Jugoslavija in sicer s tiskarno, knjigovoznico, stroji, blagom in vso zalogo. Vse pošiljatve namenjene Mohorjevi družbi, naj se pošiljajo na zgoranji naslov.

51 milijard bankovcev ima v prometu Avstro-ogrska banka.

Trgovinski dogovor sta sklenili Jugoslavija in Čehoslovaška, po katerem bo dala čehoslovaška republika kraljestvu SHS 1100 vagonov sladkorja. Za vsak kilogram tega sladkorja dobi Čehoslovaška od Jugoslavije 3 in pol kg pšenice in za nadaljnih 400 vagonov sladkorja zahtevajo naši severni bratje -- da se jim da za vsak kg sladkorja en kg mesa žive teže. Nadalje mora plačati Čehoslovaška za vse iz Jugoslavije izvožene predmete predpisane izvozne pristojbine.

Kam so prišli!? V komični operi v Kristijaniji na Norveškem nastopa zadnje čase mlada plesalka. Gledališče je vedno razprodano. Plesalka ni ravno kdove kako znamenita umetnica, pač pa je hči bivšega avstrijskega nadvojvode Ivana Ortha, ki je pred leti izginil. Prej smo mi plesali, kakor so nam godli nadvojvodi, sedaj pa oni plešejo, kakor jim drugi godejo.

Ali ste že plačali naročnino za prihodnje leto?!

Vprašanja in odgovori.

A. R. v Trnovem. S takim naslovom, kot ste ga dosedaj pisali, ni seveda revež mogel dobiti pisma. Vi ste jednostavno zapisali »pof« brez številke. Pišite takoj sledeče: »Prisoner of War« in navedite natančno številko. »P. o. W.« pomenja: vojni ujetnik s to in to številko.

T. K. v Korminu. Naši ljudje so v italjanskem, francoskem, ruskem in angleškem ujetništvu, a sedaj pride z Vašim slučajem še belgijsko. Pišite na sledeč naslov: »Ministère de la guerre, -- Departement prisoniers, Bruxelles - Belgique. Z naše strani bomo posredovali.

J. Š. v Komnu. Č. D. v Krasnem in drugim. Vam in vsem onim, ki imajo svoje pri »Prvem jugoslovanskem pošpolku« v Tomsku (in ne Omsku); Sibirija, sporočamo, da bomo posredovali potom jugoslovanske vlade, naj se pospešijo koraki za povrnitev naših ljudi v domovino, kjer so bolj potrebni kot pri morebitnih Kolčakovih pustolovščinah.

P. D. v Kojškem in drugim. Glede onih ujetnikov, ki se nahajajo v evropski Rusiji, ni za sedaj mogoče kaj ukreniti. Ni je velesile na svetu, ki bi sedaj zamogla poskrbeti za njih povrnitev v domovino. Medtem bodo že sami za to skrbeli, da si ohranijo zdravo kožo, dokler jih ne reši edina velesila -- čas. Nikar se ne vznemirjajte, ako ne dobite od njih že eno, dve leti nobenega poročila, ker ni poštinih zvez z Rusijo in jih v doglednem času tudi ne bo.

J. Sch. v Knežaku. Glede naknadnih podpor deluje eden komisariat tako, drugi drugače. Obrnite se za informacije na civilni komisariat v Postojno. -- Glede zaostale begunske podpore se težko kaj ukrene. Pišite morda na »Luidierungskommission - Wien I. Palais d. ehem. Kriegsministeriums. Italjanska vlada stoji namreč na stališču, naj jih izplača -- bivša Avstrija.

I. S. v Kedu, F. V. v Kočanah M. H. v Hrušici in mnogim drugim. Na Vaša vprašanja glede izmenjave nežigosanih bankovcev v jugoslovanske kolekovane čitajte tozadevno obvestilo v listu.

Na vsa druga vprašanja odgovorimo prihodnjč.

Listnica uredništva. Vsem cenj. sotrudnikom »Božične priloge« lepa hvala- Edno in drugo je prišlo prepozno. porabimo o priliki.

M. Gabršček, Tolmin 103. -- Denarja nismo prejeli. Svarili smo že enkrat, naj ljudje ne pošiljajo naročnine na ta način.

Širite Goriško Stražo.

Zobozdravniški atelje

Dr. J. Bačar in zobotehnik V. C. Hansen (iz Danske)

Via XXIV Maggio (prej Via Tre Rë) št. 9, v bližni kapucinske cerkve.

Brezbolestno izdiranje in plombranje zobov.

Umetno zobovje po najmodernejši tehniki.

Zdravnik Dr. J. Bačar obdrži ravnotam še nadalje svojo splošno zdravniško prakso.

Atelje se otvori po Novem letu!!

TEDENSKI KOLEDAR.
DECEMBER.

28. Nedelja, nedelja pred nov. letom, Nedorozni otroci;
29. ponedeljek, Tomaž;
30. torek, David, Liberij;
31. sreda, Silvester;

Januar 1920.

1. Četrtek, Novo leto, Obrezovanje Gospodovo;
2. petek, Makarij;
3. Genovefa, Salvator.

Izdaja konsorcij »Goriške Straže«.
Odgovorni urednik: Josip Vimpolšek.
Tiska »NARODNA TISKARNA« v Gorici.

Sorodnikom in prijateljem, :-:
zlasti tudi cenj. odjemalcem,

vesele praznike in srečno novo leto!

Trgovina Silvester v Vipavi.

**Na javni prostovoljni dražbi se prodaja
posestvo v Ajdovščini**

pod vl. št. 87 in 423. Posestvo obstoji iz hiše z
9timi prostori ter zemljišču pri hiši (200 m² sadnega
vrta in 1500 m² travnika in polja).

Izključna cena je Lir 30.000. Ostali dražbeni pogoji se
lahko poizvejo pri okrajni sodnji v Ajdovščini oz.
pri odv. D.r. Josipu Ferfolja, v Trstu Via Fabio Filzi
17/I. — Dražba se boče vršila po 2 tednih. Natančen
čas se objavi v tem listu.

————— išče —————
Učenca Knjigarna Kat. Tisk. Društva
————— V GORICI. —————

Knjigarna Kat. Tisk. Društva
Gorica, Montova hiša.

Zaloga na drobno in na debelo:

Pisarniških in šolskih potrebščin,
Cigaretni papir.

Svalčice za cigarete.

Razglednice, Pisemski papir.

Podobe v okvirjih in brez okvirjev.

Rožni venci, svetinje itd.

Slovenske leposlovne knjige.

Dr. Valjavec, Italjansko slovenski slovar in
Iskravec, Slovensko-italjanski slovar.

Kleinmayer pl. Ferdo: Priročna slovnica
italijanskega jezika.

Slovenski koledar,

Vedež,

Žepni koledar,

za leto 1920.

Anton Breščak

velika trgovina s pohištvom vseh vrst
Gorica, Via Carducci 14

Glavni zastop za Goriško, zavarovalne
družbe proti požaru in strelu

„LA FRANCE“

ustanovljena v Parizu 1837.

— in edina zaloga —

KMETIŠKIH STROJEV

: R. BREZIGAR :

Gorica, Via Carducci 19 (v dvorišču).

TRGOVINA Z JESTVINAMI

STANKO RUSTJA

Gorica — Piazza Grande

priporoča sl. občinstvu svojo bogato zalogo.

Občeznana
ZALOGA

istrskega, vipavskega, briskega, ita-
lijanskega in dalmatinskega

==== **vina** ====

in vsakovrstnega žganja,
(tudi na drobno), vermoutha,
marsale itd.

==== **na debelo.** ====

CENE BREZ KONKURENCE.

Brata Abuja, Gorica,
Via S. Antonio 4 (poleg Korna).

Hruškova drevesca
najboljše vrste se dobi pri
Josipu Štrekelj v Komnu.

Zdravnik

dr. BAČAR JUST

se je vrnil

GORICA, Viale XXIV. Maggio 9 (prej Via Tre Re).

:-: **Pohištvo** :-:

še novo, moderno, iz mehkega lesa za dve sobi je
na prodaj — Via Angiolina št. 24, I.

Pred 14. dnevi se je izgubil črn maček (z belo
dlako na vratu in na prsih). Sliši na ime „Foletto“.
— Kdor ve za njega, naj ga blagovoli izročiti proti
primernemu plačilu, v hišo ul. Contavalle, 5. — Gorica.

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev

v Gorici registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Gorici, Corso Verdi št. 32, I. nadst.,

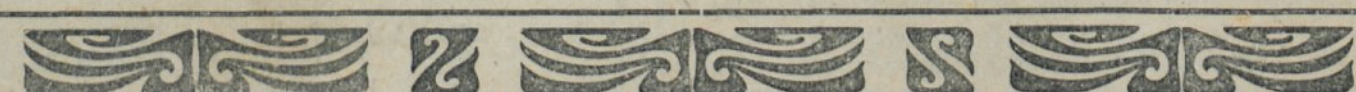
uraduje vsak delavnik od 8. do 12. in od 3. do 5. popoldne. — Ob sobotah in pred
prazniki pop. ter ob nedeljah in praznikih je urad zaprt.

==== **Vinska klet** ==== dedičev
AZOSIJA FOGAR

se je zopet odprla na pol poti proti

==== **SOLKANU** ====

Podružnica Ljubljanske Kreditne Banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom.“

Obrestuje vloge na knjižice po 3 1/2 %, na daljšo odpoved
vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja, Nakazila v Jugoslavijo in inozemstvo
po dnevnem kurzu.

Andrej Golja

Gorica — Piazza Grande 22
Prodajalna stekla, potrebščin za kuhinjo. Velika
zaloga rešet, škafov, kadij in raznovrstne
suhe robe.

Zaloga sip, porcelanastega in steklenega blaga
okvirjev za podobe in zrcala.

Anton Koren,
Gorica, Via Carducci 4

Fotograf A. JERKIČ

TRST, ul. ROMA 24,
GORICA, Corso VERDI 36
na dvorišču

Miha Kozman, Gorica
27 Via Rastello 27

Bogata zaloga kmetijskih, lesnih — kakor
tudi zaloga hišnih in kuhinjskih potreb-
ščin. Velika izbira krogelj za balincanje,
— steklenih izdelkov in ilnatih posod. —

O. Bruggnaller

Gorica, Via Monache 5.

Velika izbira rakev, umetnih ven-
cev in drugih pogrebnih potreb-
ščin. — Delo domače — cene zmer-
ne. Naročila se izvršujejo točno.

Rajer Evgen : vinska :
: trgovina :

GORICA - VIA CESARE BATTISTI 20
(poprej Via Teatro)

priporoča svojo zalogo : : : :
==== **VINA** ====